

[Rapports annuels]

Autor(en): **[s.n.]**

Objektyp: **Group**

Zeitschrift: **Annalas da la Societad Retorumantscha**

Band (Jahr): **69 (1956)**

PDF erstellt am: **06.08.2024**

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Società retorumantscha

Rapport presidiel preschanto in occasiun da la Radunanza generala dals 20 meg 1955

Stimos preschaints,

eau Als beneventesch per nossa radunanza generela odierna, ma stögl avrir quella in dumandand in duos regards Lur absoluziun.

Prüma areguard il fat, cha l'an passo nun avet lö üngüna radunanza generela ordinaria, uschè cha oramai avains da der giò quint per duos ans. Na cha la chosa nu füss steda in uorden. Scu cha vzaron dals plets dal chaschier, schi eira il quint 1953 già pront e revais in schner 1954. Quel gnit quella vouta cun tuots allegats inoltro al departamaint federel insembel cun nossa solita istanza per l'appruvaziun dal quint e per cha pejan our la subvenziun federela, que chi füt eir il cas. S'inclegia cha eir la suprastanza ho gieu approvo il quint, e nus avaivans l'intenziun da suottametter quel a la radunanza generela in meg. Ma lur president as stuvet suottametter ad ün' operaziun, e causa quella, la reconvalescenza e zieva bgera lavur rested' inavous am füt que impossibel da clamer aint la radunanza generela. Nus avaivans previs da fer que in november in occasiun da las festiviteds da l'anniversari da 50 ans dal DRG. Ma quaist evenimaint pigliet dimensiuns pü grandas; i'l center staiva ün referat dr. A. Schorta cun la mera pràtica e tactica dad orienter ed interesser il public, ils grandcussgliers e la Regenza in fatscha a nossas meras d'ün' attacha sün la chascha chantunela. Uschè stuvettans dedicher la saireda chi avet dal rest üna buna reuschida, be a quella tractanda. In seguit decidettans da suottametter eir il quint dal 1953 pür in meg 1955. Els s-chüsaron dimena il retard chi vo a mieu charg.

Üna seguonda dumanda da character negativ inua cha stögl Als orienter e dumander da serrer per quista vouta ün ögl ais quella, cha dal 1954 sortittan bainschi las Annalas dal 1953. Nus avaivans previs tschertas inovaziuns ed areguard la cumparsa dal tom 1954 decis e giavüscho il redacter da pussibilter quella sün l'utuon 1954. Ma melavita ais quel, sign. mag. Jon Semadeni, sto impediou. Uschè arrivains eir inguan darcho pür aint per il 1955 a publicher il tom 1954.

Perque avains nus decis da lascher cumparair dal 1955 ün tom cumön per ils duos ans 1954 e 1955. Uschè pudainsa cun pü sgürezza in avegnir darcho publicher iminch' an ün tom. Que füt taunt pü necessari, cha sign. Jon Semadeni, causa sia lavur avaiva inoltro sia demischiun. Ils novs redacters haun uschè tuotta peida da preparar a temp il tom 1956. Nus prevzains per l'avegnir duos redacters chi gnittan tschernieus illa persuna dals signuors inspecter Töna Schmid, Sent, e dr. D. Cadruvi, Cuoira/Glion.

Stimos preschaints,

que am displescha dimena zuond da stuvair güst' inguan, cha dun giò mia carica da president da la SRR, dumander Lur absoluziun in duos dumandas da regular character ed uschè d'importanza per l'andamaint da la SRR. Ma que as tratta da «force majeure», ed uschè am s-chüsarone!

Quaists duos ans haun dal rest eir do bger da fer, lavur regulara ed alura ün na facil nouv regulativ per las Annalas. Scha nu s'avess preschanto il problem d'üna nouva redacziun avessans bain pudieu suottametter hoz quaist regulativ. Ma uschè d'he eau chatto preferibel, cha ils novs redacters hegian aunch' occasiun da fer ev. eir els auncha valair lur ideas per la reorganisaziun previsa.

Ultra las Annalas, füt ün problem difficil e tuottüna da prüm uorden da noss' activited e cun que i'l center da nos agir e noss pisers da s-chaffir lá basa fundamentela finanziaela per il DRG. Ün problem chi's tira scu ün fil cotschen tres tuot l'activited da la SRR. daspö uossa bod tschinch decennis. Eau nu vögl revgnir sün quel, aviand Els pudieu s'atscherter a maun dal referat dr. A. Schorta e l'introducziun e discussiun da la bella radunanza dal november

passo sur l'inter problem. Quaist referat gnit dal rest tradüt adequatamaing in tudas-ch per suottastricher ils pass inoltros giò Berna e cha farons a Cuaira. In sieu tenor rumauntsch cumpera quel illas Annalas 1954/55 chi sortiron uoss' alura da la stampa.

I'l fratemp avaron Els udieu, cha i'l cuors da l'inviern as reunit la cumischiun dal Cussagl naziunel suot la presidenza da sign. cussgl. naz. Haerberlin, Turich, in preschentscha da sign. Cussgl. fed. Ph. Etter, a Cuaira, per tratter il problem e la sair' aunz, udir ün cuort referat da dr. A. Schorta. La Regenza invidet eir üna delegaziun da la SRR a la tschaina in comuniun. Pres. dr. A. Cahannes presidiet la radunanza e profitet da l'occasiun per rumper üna launtscha in nossa favur. Zieva as pudet, cun ün e l'oter dals preschaints, passer pled e piglier contact. Il resultat da l'istanza dals quatter dicziunaris füt stupend, la proposta: 75 % da las spaisas ma na dapü cu fr. 60 000.—, a pêr ed a pass culs oters trais dicziunaris. Il Cussagl naziunel ho confirmo quella, ed in gün faro il Cussagl da stedis bain ün oter taunt; d'utuon eir il Grand Cussagl; perche già cha la Confederaziun stipulescha üna contribuziun adequata dal chantun, schi sperainsa il meglder.

Areguard la gestiun da la SRR i'l cuors dals ultims duos ans vulesseu accentuer eir l'activited da la Pro Rezia, presidieda da sar dir. Buchli. Quaista as ho vouta duos voutas eir a nus.

La prüma vouta in dumandand cha dvaintans commember e pejans annuelmaing taunt per an e commember. A stuvettans decliner pervia da las finanzas, aviand eir nair dabsögn da quels quatter raps per *nossas* meras.

I'l cuors da l'inviern alura ho dir. Buchli piglio l'iniziativa per furmer üna granda societad culturela, presidieda dad el e da la Pro Rezia. Scha que als reuschescha, schi avessans survgnieu üna presidenza, üna regenza culturela «grischuna *our* dal chantun», ün'idea tuottüna uschè strauna per tuottas societads culturelas da nos chantun cun la premissa per lur existenza, cha sajan fermamaing inrischedas i'l terratsch retic, cha neir nossa societad nu pudet entrar sün quaista proposta.

Percunter ans avainsa declaros propens da collavurer cun ella insembel eir nus vi ad üna tschert' uniun traunter las societads culturelas da nos chantun, eir sch'eu persunelmaing sun ün pô skeptic areguard la necessited e'ls früts, cha quella po purter, dschainsa güsta

per noss problems da la lingua materna. Ma d'üna vart, dalum cha üna simila colliaziun ais proposta ed ho piglio fuorma süll' iniziativa da prof. dr. Plattner da la Protecziun da la Patria grischuna, nu vulainsa ster da la vart e da l'otra savarons adüna ans retrer, scha que avess da's demusser, cha's tratta be da fuormas u d'üna mania dapü da furmer societeds, dal rest sainza ne fled ne forza!

Stimos signuors,

eau d'he già fat allusiun, cha giavüsch hoz da'm retrer da la presidenza; na perche cha'm dischinteressess da la chosa rumauntscha e la SRR. Anzi, amenduos am restan adüna a cour. Ma eau d'he auncha otras, per part greivas incumbenzas dad accumulir chi am piglian in requisiziun e dumandan mia plaina concentraziun speravi mia vocaziun, quetaunt pü cu mê; e que eir in dumandas zuond difficilas. D'otra vart ais ün ringiuvnimaint indispensabel na be per me, ma ouravaunt tuot a prô da la SRR stessa e'ls problems cha quella ho d'accumplir e chi's preschaintan adüna darcho. A saro eir pü favuabel scha'l president abitescha cò a Cuaira.

Stimos preschaints,

dal mumaint ch'eau d'he hoz per l'ultima vouta il plaschair da presidier la radunanza generela da la SRR füss que forsa sto aspetto cha bütta ün sguard inavous süls 20 ans ch'avet l'onur da ster a la testa da la SRR, in successiun dal benemerit amih Jachen Luzzi. Ma eau craj tuottüna, cha Els am deschimpegnaron d'üna simila incumbenza, retgnind cha'l necessari per nus nu saja il viver e reviver aint il passo, ma da garder francamaing inavaunt, in accumulind nos dovair envers la lingua materna in mincha resguard, iminchün sün sieu post. Avaunt 50 ans e pü haun scienzios tudas-chs pedit, cha dal 1950 saro que a fin cun il rumauntsch. Ma scha guardains inavous sül svilup da nossas societeds, sün lur lavur in quists 50 ans, schi restainsa be stuts da similas pretaisas, cha hoz güdichainsa scu absurdas. Que taunt pü scha pensains, cha daspö il rumauntsch ho tuottüna rajiunt

tuott' ün' otra pusiziun i'l stedi *e tres sias societeds* eir aint il pövel stess.

Eau algord be al fat, cha hoz, grazcha a la condiscendenza federa ed ouravaunt tuot da la Svizzra tudas-cha, il rumauntsch ais accepto scu quarta lingua naziunela; al fat cha consequentamaing ans ais gnieu accordo üna plazzetta al sulagl aint illa cumischiun da lavur culturela svizzra da la Pro Helvetia; eir al radio cun sia importanza chi vo adüna pü creschind — scha nus ans adattains al scumpart adequat da nossas forzas e nu giains memma dalöntscha in nossas pretaisas!

Guardand uschè inavous süls ultims decennis pudainsa in pü ans allegrer da numerusas e per part importantas publicaziuns, arcugnuoschidas eir da quels dad otras linguas: ils dicziunaris publichos tres la chüra da la LR, grammaticas da valor eir per oters chi vöglian imprendere nossa lingua, eir quellas ouvas da la LR. Eau algord a la publicaziun da las ouvas d'ün inter numer da noss megliders scriptuors inua cha eir nossa societad ho contribuieu in lavur e munaida. Eau sun da l'avis, cha nu possa fer da main cu d'arcumander da pre-seguir sün quista via.

Eau algord a la praticamaing e culturelmaing zuond importanta publicaziun dals cudeschs da chaunt cumöns la Ligia Grischa, la Laudinella e las parevlas stedas publichedas, al Cudesch da noms retic e per se stess al Dicziunari rumauntsch grischun ed oter pü.

Tuot que ans stu fer plaschair, güsta considerand in pü las lavuors da las societeds regiunelas, e que stuvess eir ans der bun curaschi per l'avegnir, eir scha da las voutas as dvainta ün pô skeptic.

Perche, che güdan tuot quaists sforzs, quaist sustegn da vart da noss cumpatriots d'otras linguas, quaist' arcugnuschtscha scu lingua naziunela, scha il pövel rumauntsch nu tegna ferm e nu proseguescha in tuotta consequenza na be in las societeds, ma ouravaunt tuot eir cuour illa vita d'iminchadi, in nossas vals a cumbatter per nossa lingua e scha que füss eir suvenz be in exteriuriteds scu per ex. illa nomenclatura, quista via crucis per tuot chi chi as sfadiet in merit. E scha que füss ouravaunt tuot eir in il fat, cha sun be memma bgers Rumauntschs chi nu vezzan ils *grands* problems, las *grandas* lingias cha nus stuvains prosequir; *ouravaunt tuot consequenza* in nos fer e lascher ed alura eir in *tscherchand dapertuot l'uniun* suravi ils *singuls idioms* e *suravi las confessiuns* e perfin suravi l'ambiziun

da singuls u singulas societeds u interess privat in cultura genuina. Scha nus nu mantgnins quistas lingias, evitand da'ns perder in pitschnezzas e nu cuntinuains da proseguir in grand ed in detagl nos cumbat, perfin scha que stu esser dischinteressedamaing, schi tuot que ch'avains raggiunt i'l cuors dals ultims 50 ans nu vela a lungia vista bger!

Cha'm s-chüsan hoz, cha dun giò la presidenza da la SRR chi'm füt adüna ün' onur ed ün plaschair, quaists plets chi sun serius avuonda scha'ns tgnains avaunt ögls nossa pusiziun e nossas relaziuns. Els nun as drizzan persunelmaing cunter üngün, ma sun be managios a prô da l'avegnir da nossa lingua materna!

Cuoira, ils 20 meg 1955.

Per la Società retorumauntscha:

Il president: *dr. Rob. Ganzoni*.

Rapport presidial per l'an 1955

Illa radunanza generala da la Società retorumantscha dals 20 mai 1955 a l'Hotel Lucmagn a Cuoira subentret ün cambiamaint pro'l parsura da nossa società. Signur *dr. Robert Ganzoni*, chi avaiva surtut il presidi l'an 1934, as retret da quaist post davo 20 ans da lavur cun bun success per la SRR. Avant el han manà nossa società ils signuors:

prof. Gion Antoni Bühler, Domat,	dal 1876—1898
cussgl. naz. Andrea Vital, Ftan	dal 1899—1925
Jachen Luzi, Ramosch	dal 1926—1933

In arcugnuschtscha dals grands merits cha signur dr. R. Ganzoni s'acquistet per la defaisa e promoziun da lingua e cultura ruman-tscha, scopür per il salvamaint da las bellezzas da la natüra in l'Engiadin' ota gnit el nomnà da la radunanza generala dals 22 november 1955 a Cuoira president d'onur da la Società retorumantscha.

Avant ha gnü la SRR be ün president d'onur, nempe signur cussgl. naz. Andrea Vital, sco chi resulta da las Annalas dal 1928. Commembers d'onur füttnan nomnats fin qua be tschinch, dals quals be duos plü vivan, nempe ils signuors prof. dr. P. Scheuermeier, president da la cumischiun filologica dal DRG, e prof. dr. F. Fankhauser, commember da la cumischiun filologica. Ils trais onurats morts eiran cussgl. fed. dr. F. Calonder, prof. dr. J. Jud e prof. dr. R. Vieli. Quai sun tuot las onurificaziuns da la SRR; pacas, ma da tant plü granda valur.

Daspö lung temp s'ha la suprastanza occupada cun dumandas da las *Annalas*. Quaist stupend periodic, chi das-cha bain gnir nomnà ün dals plü importants sül champ da produenziun litterara, cun lavuors istoricas, linguisticas e folcloristicas, mettand sias paginas a disposiziun a tuot ils divers idioms rumantschs, stuves avair ün plü grand numer d'abunents. Nus tscherchain d'augmantar l'interess general per quaist annuari da valur e portada istorica in que cha ogni tom vain divis in trais parts. La prüma part sta a disposiziun da la produenziun litterara nouva, la seguonda part ais reservada per lavuors istoricas, linguisticas e folcloristicas e la terza part, nomnada «Cronica» cuntogna riasunts dals rapports da las differentas societats ed instituziuns rumantschas. Legiand quaista «Cronica» as survain üna buna survista sur da tuot la lavur chi vain prestada d'ürant ün an a prô da nossa lingua e cultura rumantscha.

Eu profit da l'ocasiun per invidar cordialmaing mincha bun Rumantsch da dvantar abunent da las Annalas ed a l'istess temp eir commember da la SRR, sustgnind uschè nos periodic e nossa società.

Il *regulativ* per mans da la redacziun da las Annalas, relaschè da la suprastanza als 27 october 1955, cumparirà illas Annalas.

Illa *redacziun* da las Annalas subentret üna müdada. Signur mag. sec. Jon Semadeni, Scuol, chi avaiava surtut la redacziun davu la mort da Jachen Luzzi ha vulgü gnir schligeri da quaist' incombenza per avair plü temp per sia musa. Ad el saja ingrazchè sinceramaing per la premurusa lavur prestada sco redactur da las Annalas.

La suprastanza chattet per bönn d'eleger duos novs redacters, nempe signur insp. scol. *Töna Schmid*, Sent, e signur *dr. Donat Cadruvi*, Glion. Quatras pudaran ils differentes idioms gnir resguardats plü bain co cha que pudet esser il cas fin qua. Als novs redacters spordschainsa nos bivgnaint ed als giavüschain bun success.

Ûn evenimaint allegraivel ais la *decisiun federala* dals 23 gÿn 1955 *areguard il sustegn finanziel dals dicziunaris dialectals svizzers*. Per il Dicziunari rumantsch grischun survgnin nus da la Confederaziun 75 % da las spaisas annualas, in maximum fr. 60 000.—. Quaist agÿd pussibiltescha da rinforzar la redacziun dal DRG ed implÿ da schoglier la dumanda d'ÿna pensiun per ils redactuors, chi preoccupet la suprastanza da la SRR fingià da lönch innan. Ûn ingrazchamaint special spordsch a sign. cussgl. fed. dr. Etter, chi da principi davent ha sustgnÿ nossa chosa, ed a sign. cussgl. naz. dr. G. Condrau, chi ha inoltrà l'an 1952 aint il Cussagl nazional ùn postulat per chi vegna preparà ùn conclus a man da las Chambras federalas.

Da la fin dal lÿgl al principi d'auost 1955 ha gnÿ lö ad *Udine il seguond congress ladin* chi fÿt frequentà da delegaziuns da tuot las organisaziuns linguisticas rumantschas dal Grischun e da las Dolomitas. Il prÿm congress ais stat al principi d'auost 1954 aint illas Dolomitas (Ortisei). Il scopo da quaistas reuniuns ais quel da laschar tour contact als Rumantschs da las differentas regiuns internaziunallas per ch'els as possan spordscher agÿd moral tanter pÿr. Aint il Friaul s'ha gnÿ occasiun d'udir referats scientifics e da dar ùn' ögliada aint illa ricchezza folcloristica da tuottas trais regiuns rumantschas.

Aint illas Annalas dal 1951 ais gnÿ publichà il rendaquint da la SRR per l'an 1950, aint il tom dal 1952 figÿra quel per l'an 1952. Uschè stuvaina publicar in quaist tom da las Annalas ils *rendaquints per ils ans 1951, 1953 e 1954*. Id ais nempe necessari cha tuot ils rendaquints da nossa società sajan cumparÿts aint illas Annalas per salvar cuntinuità e pussibiltar eir in temps plÿ tard ùna survista da l'andamaint finanziel da la SRR.

Cuoira, in favrer 1956.

president da la SRR.

Dr. Nicola Gaudenz,

Dicziunari rumantsch grischun

Rapport per l'an 1955

Cul principi da l'an 1955 noss' ouvra naziunala ais entrada aint il sesavel decenni da si' existenza. Il giubileo ais memorabel perche cha cun quai an sun subentrats divers evenimaints d'importanza decisiva per l'ouvra.

La basa finanziaria da l'ouvra

Davart la chüzza chi retgnet il svilup da noss' intrapraisa d'urant ils prüms 50 ans da si' existenza avainsa relatà in nos referat dals 19 november 1954*. Per stüdiar il messadi federal dals 8 october 1954 regard ils dicziunaris naziunals svizzers gnet nomnada üna cumischiun dal Cussagl naziunal, chi as radunet ils 24 favrer 1955 a Cuaira suot la presidenza da cussglier naziunal dr. Urs Dietschi in preschentscha eir da sar cussglier federal dr. Philipp Etter e seis secretari sar W. Martel. La saira dals 24 favrer am gnet dat occasiun da preschantar amo üna vouta a la cumischiun la situaziun dals dicziunaris naziunals in ün cuort referat, fand allusiun a lur memorandum dals 15 favrer, aint il qual els avaivan postulà üna sanaziun finanziaria definitiva chi permettes da finir ils dicziunaris per l'an 2000. Il Pitschen Cussagl avaiv' offert üna tschaina cumünabla a l'Hotel Steinbock, a la quala pigliettan part eir alchüns rapreschantants prominents da las uniuns rumantschas. Ils signuors dr. Gian Caduff e Tista Murk avaivan expost in sala üna bella collecziun da cudeschs e manuscrits rumantschs. Il Cor viril Alpina ed il Cor da damas Rezia chantettan ün pêr chanzuns in onur dals giasts.

Il di davo ans sorprendet la cumischiun dal Cussagl naziunal culla decisiun da propuoner ils seguaints imports annuals als dicziunaris svizzers:

* vair Ann. 68, p. 230 ss, specialmaing p. 238—240.

Schweizerdeutsches Wörterbuch	65 %	dals	cuosts	annuals
Glossaire romand	70 %	»	»	»
Vocabolario della Svizzera italiana	75 %	»	»	»
Dicziunari rumantsch grischun	75 %	»	»	»

per mincha dicziunari però maximal fr. 60 000.— l'an.

Quaista proposta nu surpassaiva be quella dal messadi federal chi prevezzaiva per ex. pel DRG 35 000 francs, ma eir quella da l'Uniuin dals Dicziunaris naziunals chi in seis memorandum dals 15 favrer dumandaiva pel DRG 56 000 francs. Sar cussglia federal Philipp Etter, al qual pustüt nossa lingua rumantscha ha d'ingrazchar fich bler, guandaget eir qua grandiusamaing ils interess dals dicziunaris renunzchand da s'opponer a las cuntrapropostas da la cumischiun. Uschè nu surprendet que lura minimamaing cha in seguit la cumischiun dal Cussagl dals Stadis radunada plü tard a Turi e las Chambras federalas decidettan il seguaint:

Art. 1

La Confederaziun sustegna la redacziun ed ediziun dals quatter dicziunaris naziunals svizzers (seguan ils noms) cun contribuziuns annualas.

Las prestaziuns da la Confederaziun vegnan fattas cun la premissa, cha eir chantuns accordan agüd finanziel.

Art. 2

Las contribuziuns federalas importan pel Wörterbuch der schweizerdeutschen Sprache 65 %, pel Glossaire des patois de la Suisse romande 70 %, pel Vocabolario dei dialetti della Svizzera italiana e pel Dicziunari rumantsch grischun per minchün 75 %, per mincha dicziunari naziunal però sül plü 60 000 francs.

Art. 3

Ils edituors dals dicziunaris sustgnüts da la Confederaziun sun obliats dad inoltrar al Departamaint federal da l'intern ün rapport ed ün quint da gestiun per l'an scuors ed ün preventiv per l'an da gestiun ventur.

Art. 4

Quaista decisiun nun ais generalmaing impegnanta ed aintra in vigur retroactiva pels prüms schner 1955. Ella vala fin als 31 december 1964.

Il Cussagl federal vain inchargià cun l'execuziun.

La decisiun federala, acceptada ils 23 gün 1955, premetta cha'l DRG fetscha fluir otras funtanas per almain 25 % da seis cuosts totals, q. v. d. cha la subvenziun chantunala chi s'amuntaiva fin qua a fr. 14 000.— vegna augmantada a fr. 20 000.—. As basand sün quaist fat, inoltret la Società retorumantscha ils 8 settember 1955 üna istanza al Pitschen Cussagl dumandand l'augment da la subvenziun annuala al DRG da fr. 14 000.— sün fr. 19 500.— (per subvenziuns da fr. 20 000.— e plü füss competent be il pövel) emeglinavant la recepziun dals redactuors dal DRG aint illa chascha da pensiun chantunala. Grazcha a la cumplaschentscha da sar cussglier guvernativ dr. Arno Theus e dal president da la Regenza, sar cussglier guvernativ dr. Augustin Cahannes, cumparit fingià ils 29 settember ün messadi dal Pitschen Cussagl al Grand Cussagl formuland propostas, chi cun modificaziuns irrelevantas gnittan allura acceptadas dal Grand Cussagl in sia tschantada dals 28 november 1955. La decisiun dal Grand Cussagl tuna:

Art. 1

A partir da l'an 1955 paja il chantun Grischun per la redacziun ed ediziun dal Dicziunari rumantsch grischun minch' an ün import da minimal 25 % dals cuosts annuals, al maximum però fr. 19 500.—. L'import vain sbuorsà sün basa dal quint da l'an precedaint.

Art. 2

Scha la contribuziun da 25 % dals cuosts annuals nun arriva a fr. 19 500.— decida il Pitschen Cussagl sün basa d'üna relativa istanza, schi dess gnir pajà ün import plü ot (fin fr. 19 500.— al maxim).

Art. 3

Per l'an 1955 vain sbuorsà a charg dal conto 449.941 (contribuziuns per intents culturals, Dicziunari rumantsch grischun) ün credit supplementar da fr. 5 500.—. Il Pitschen Cussagl fixescha l'otezza da l'import sün fundamaint d'üna relativa istanza.

Tras quaista decisiun la basa finanziaria per l'ingaschamaint d'ün seguond ed ev. ün terz redatur ais s-chaffida e francada. Id ans suprastà amo dad ingrazchar a nos parlamaint retic per sia bun' in-cletta ed impustüt al deputà, vegl mistral Adalbert Wieland da Sumvitg, president da la cumischiun chi preparet quaist tractandum, per seis votum persvadent e per seis entusiassem.

Publicaziun

Dürant l'an 1955 gnit redat e publichà il faschicul 24. El sortit da la stampa tanter Nadal e Silvester e cuntain süllas paginas 481 fin 528 ils artichels da bratschadella a brüdgliar, in tuot var 130 artichels, dals quals l'artichel brich-buc sulet cumpiglia passa ot paginas. Quaist artichel zuond interessant ans cuostet grand perdatemp, na be pervi cha'l pled *brich* ais etimologicamaing ourdvert vegl e cumplichà, ma eir causa cha nus provettan da seguir a tuot las variaziuns da l'adöver da la negaziun in noss differentes dialects. Sia fuorma definitiva ha el survgni grazcha a la cooperaziun da sar dr. Heinrich Schmid, linguist fich versà e cunredatur vi al terz volüm dal Cudesch da Noms retic. Davo s'avair approfondi in nossa prüma redacziun proponit el ün gruppamaint dal material plü confuorm a la funcziun stilistica dal pled ed a medem temp plü concisa. Scha l'artichel *brich* po gnir cuschidrà per muostra d'ün artichel sintactic-stilistic, schi'ls artichels *brocca* e *bröch* sun rapreschantativs per quella sort cha nomnains artichels enciclopedics, siand ch'els dedicheschan plü spazi a la chosa ch'els descrivan co al pled ch'els analiseschan. Prof. Toni Nigg, il capabel illustrader dal DRG, contribuit disegns da desch differentas sorts da *bröchs* e *broccas*. El illustret eir ils duos artichels *brenta*, muossand cun sias skizzas da *brenta* «Nebel»

cha eir per tscherts üsits sco quel da «castrar la brentina» (Surselva), «sanar il diavel» (Engiadina) l'illustraziun disch tant co la descripziun.

Cartoteca Jakob Jud

Quaista cartoteca, chi sco manzunà aint in nos ultim rapport* ais d'importanza decisiva pel DRG, ans gnit surdatta in marz e gnit collocada in ün' aigna curuna. Ella cumpiglia

a) part etimologica latina	79 s-chaclas
b) part etimologica germana e preromana	17 s-chaclas
c) part enciclopedica	23 s-chaclas
total	119 s-chaclas

Nus vain fingià tut in lavur quaist' intera cartoteca per l'ordinar tenor ils princips chi valan per nossas ulteriuras cartotecas e sentin per uschedir di per di che benedicziun ch'ella ais per l'ouvra.

Cudesch da Noms retic

Eir quaist' ouvra dumandet d'ürant il 1955 ün discret sacrifici da temp, pustüt da noss collavuraduors (vair qua suot). Furtünadamaing però il manuscrit pel seguond volüm, manuscrit da total 2244 paginas a maschina ais madürà uschè inavant cha nus ans pudain uossa concentrar süls sforzs per garantir la finanziaziun da la stampa.

Varia

Pacs dis davo Büman 1955 il büro da nos Dicziunari rumantsch grischun gnit transferi da l'Ottostrasse 30 a l'Ottostrasse 25 ingio chi al stan a disposiziun locals amplamaing plü vasts e plü adattats.

D'ürant l'an 1955 salvet il redactor ils seguaints referats:

Ils 19 avrigl a Scuol: Davart ils noms locals d'Engiadina bassa e lur importanza per l'istorgia culturala. (Cuors da la Conferenza generala ladina.)

* Annalas 68, p. 308—309.

Ils 20 lügl a Lucerna: «Die bündnerische Volkskunde im Lichte der Ortsnamen». (Cuors estiv da la Fundaziun Lucerna.)

Ils 21 lügl a Lucerna: «Die rätoromanische Schweiz, ein volkskundliches Kulturbild» (medem ravuogl).

Grazcha a l'intermediaziun da sar prof. Konrad Huber, commember da nossa Cumischiun filologica, trais students da l'università da Turi, gfra. Colette Mengold, gfra. Annelies Rüegg e sar Werner Camenisch, lavurettan d'ürant ils mais marz ed avrigl in nos büro in servezzan dal Cudesch da Noms. Els gnittan salarisats dal Fuond naziunal per la perscrutaziun scientifica.

Sco daspö ans ed ans, uschè profitet il DRG eir d'ürant il 1955 da la cooperaziun dischinteressada da la Cumischiun filologica.

Cur cha'l suotsegnà, clamà l'an 1935 sco redactur vi dal DRG, entret illa redacziun, avaiva il meritaivel president da la SRR, sar Jachen Luzzi, güst surdat la bachetta da la SRR a sar cussglier guvernativ dr. Robert Ganzoni. D'ürant 20 ans dimena füt que concess al redactur odiern da partir plaschairs e pissers cha l'ouvra spordscha in surabundanza cun el. Chi chi repassa ils protocols da la suprastanza da la SRR, da la Cumischiun filologica e noss rapports, po as far ün'idea, che enormità da lavur na adüna agreabla ch'el evadet per noss'ouvra naziunala. Scha la Società retoromantscha in sia tschantada dals 22 november 1955 il fet president onurari al surdand ün relativ documaint stampà, schi accumulit ella quattras ün dovoir da recugnuschentscha. Il redactur dal DRG profitet da la chaschun per exprimer eir da sia vart ün grand grazcha fich a sar dr. Robert Ganzoni.

Daspö il mais gün la SRR operescha suot il presidi da sar dr. Nicola Gaudenz, directur da l'Uffizi chantunal d'impostas. El ha administrà d'ürant blers ans las finanzas da nossa società e cugnuoscha grazcha a seis contact culla Cumischiun filologica e culla redacziun ils problems dal DRG. El ais dimena l'hom predestinà pel post ch'el occupa ed ün garant per üna lunga perioda da cunlavur früttaivla a favur da noss'ouvra.

Ligia romontscha

Rapport dil parsura digl onn 1955

mars 1955 fin mars 1956

Per las Annalas della SRR dein nus cheu in extract dil rapport, presentaus alla radunonza de delegai dils 18 de mars 1956:

La suprastonza, en sia emprema sesida suenter l'animada radunonza de delegai dils 27 mars 1955, ha discussionau danovamein ed afuns l'impurtonta damonda: Co sa la LR sin fundament de siu program e della situaziun finanziala ded oz sustener pli largiamein sias societads? Ins ha fatg valer che quei savessi daventar mo sch'il program de lavur per las scolettas lubessi de far liber in considereivel import. La suprastonza ei denton vegnida alla unanima conclusiun ch'ins astgi buca patertgar ad ina reducziun dellas scolettas. La valeta dellas scolettas consisti ella continuitad e perquei stoppien era las fontaunas finanzialas fluir senza interrupziun. Sbuar questa interpresa fussi in sbagli psicologic irreparabel. Igl ei era negin dils votants dellas radunonzas de delegai che vess zacu pretendiu quei. La pli fleivla posiziun en la Sutselva ei Cazas. Schebein che la scoletta cuntenta bufatgamein e che 5 de 7 scolasts ein romontschs, e ch'ins veva giu mess sin via in'ura l'jamna, han ins ils davos onns buca continuau cun l'instrucziun romontscha. Il Cussegl de scola ha buca saviu seder ded insister che l'ura romontscha vegni dada en tuttas classas. Nus vein denton buca renunziau alla speranza ch'ins vegni a Cazas, che ha schiglioc adina demussau capientscha per nos giavischs, a dar quei mudest albiert al romontsch en scola. Duess quei denton buca esser pusseivel, restass ei a nus nuot auter che de serrar la scoletta de Cazas. La suprastonza ha denton stuiu constatar: Era sch'ins fuss sfurzau de serrar ina ni l'autra scoletta, ei cun quei la damonda d'in agid augmentau della LR a sias societads buca sliada. Ei detti buc ina altra via che de *tscherchar novas fontaunas finanzialas*. Ins vegli en emprema lingua a mintga cass repeter l'istanza a Berna dils 1952 aschiprest che l'acziun dils diczionaris nazionals seigi sut tetg.

La suprastanza ha lu concludiu de scriver a nossas societads e giavischar che quellas indicheschien lur basegns finansials per acziuns pli vastas ed intensivass. Quei ei vegniu fatg. Ils giavischs ein presentai. Quels semuntan, ensemen cun quels della LR per agen diever, a fr. 91 800.— per acziuns periodicas ed a fr. 387 000.— per basegns d'ina gada.

En ina conferenza della suprastanza cun ils presidents vegnan quellas propostas a vegnir discussionadas e fuorman lu la basis per l'istanza a Berna.

A pèr cun quella ei patertgada l'istanza al *cantun* per in alzament era de sia contribuziun per ils intents generals della LR da fr. 10 000.— a fr. 19 500.—.

In considereivel agid astg' ins spetgar dallas vischnauncas che reuscheivan plaunet bufatgas entradas novas davart dils consorzis per l'explotaziun dellas forzas d'aua.

La Giadina sedrezza ussa era aunc al *singul* e spetga da quel ina «spüerta da sacrifici». Igl onn de gestiun 1956/57 vegn pia a star fermamein sut l'enzenna dell'acziun per in subsidi augmentau davart della confederaziun e dil cantun.

La suprastanza ha lu sin giavisch ord siu miez puspei discussionau inagada il problem della *Sutselva e dil Plaun e quel digl idiom scret della Sutselva*. A quella sesida ein stai envidai ils scolasts Jonas Barandun, Curo Mani e Pieder Antoni Willi. Il medem tema vegn era a vegnir presentaus alla conferenza della suprastanza cun ils presidents dils 10 de mars sut: Discussiun davart las acziuns specialas della LR per igl intschess il pli fetg en prighel e davart ils idioms secrets el Grischun central. Il resultat de quella discussiun sa buca vegnir consideraus pli per nies rapport, mo duei vegnir multiplicaus e surdaus a nos delegai separadamein.

La suprastanza ha giu 8 sesidas en quei onn de gestiun e tractau 60 pli pintgas ni pli grondas fatschentas. Ella seradunescha per regla mintga davosa mesjamna sera dil meins.

La commissiun de scola ei seradunada la fin de fevrer 1955. Essend ch'ei settractava dell'emprema sesida de questa commissiun, fixada e tschernida della suprastanza della LR, fuva ei dueivel ch'il parsura della LR surdetti ufficialmein l'incumbensa. El ha fatg quei en in votum pli extendiu e circumscret il pensum. La commissiun ha

lu fatg «ina specia d'inventarisaziun dil stan scolastic romontsch», di il protocol de quella sesida e discussionau ina retscha problems de scola. Per l'autra sesida vul ins

- a) preparar propostas concretas concernent la damonda dils neologissem e d'expressiuns tecnicas, sco era per certs vocabularis de mistregn, schinavon che las societads affiliadas quentan buca sezzas de realisar quei;
- b) proponer texts adattai pils proxims cudischets della O. S. O e LR.

La commissiun de cant. Quella ei seradunada 4 gadas. Ella ei el cass de saver proponer oz alla LR 40 canzuns *novas* per chor viril, mischedau e chor de dunnas. 15 ladinass, 15 sursilvanas e 10 dil Grischun central.

Plinavon veva la commissiun proponiu pli baul de publicar 5 canzuns de dr. Emil Töndury, il fritgeivel componist ladin, cun caschun de siu 75avel anniversari dils 19 de fenadur.

La commissiun de cant e cun ella la suprastonza della LR ein selegrai dil fatg che lur commember, signur *Nuot Vonmoos*, ei vegnius eligius el comite central della Uniun federala de cant.

Ilis premis litteraris

Davart ilis premis litteraris per ilis quals la Ligia ha mess a disposiziun frs. 3000.— vegn a rapportar la USR.

Cuors per scolasts

En nies rapport digl onn vargau havein nus dau ina survesta dils cuors per scolasts che han giu liug da temps en temps naven dals 1931. Il cuors dals 18 als 21 d'avrel 1955 a Scuol sut la direcziun de nies prof. dr. R. O. Tönjachen ei staus il 7avel de quella retscha. Quei cuors, frequentaus da 100 scolasts ha priu in fetg cuntentivel de cuors. Mira «Fögl ladin» nrs. 31, 32, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53. La «Conferenza ladina» ha ediu ilis referats de quels cuors en fuorma d'ina bufatga brochura multigrafada. Nus havein il plascher de saver publicar il plaid d'introducziun a quei cuors

da prof. Tönjachen sco squetsch separau or dal «Fögl ladin» per mudesta enzenna de renconuschientscha da nossa vart per sia stupenta direcziun de quei cuors.

Scol. sec. Rico Vital, president della «Conferenza generala ladina» ed iniziant ed organisatur del beinreussiu «Cuors d'instrucziun romantscha pels magisters d'Engiadina, Val Müstair e Bravuogn», tarretta il rendaquen de quei arranschament.

Quel secloma:

<i>Entradas:</i>	Subsidi Cantun Grischun	. fr. 5000.—	
	Subsidi Ligia Romontscha	. fr. 1000.—	
	Subsidi Uniun dals Grischs	. fr. 1000.—	
<i>Expensas:</i>		fr. 7023.30
Pia mo in deficit de	fr. 23.30	
		<u>fr. 7023.30</u>	<u>fr. 7023.30</u>

A signur Vital, che engrazia a nus en tutta fuorma per nies sustegn, havein nus scret e fatg nies compliment per la buna preparaziun ed organisaziun de quei cuors.

Cuors romontsch per jasters

In dils pugns de program principals della LR e de sias societads ei de dar caschun d'emprender romontsch a quels d'auter lungatg a condiziuns favoreivlas ed en tut ils vitgs romontschs pli gronds.

A *Cuera* havein nus dapresent in cuors sursilvan I cun 4 ed in cuors III cun 5 participonts ed in cuors ladin cun 7 dels.

A *Domat* ed *Andeer* fuvan s'annunziai sin in inserat en gassetta mo treis dels en mintga liug. Nus essan lu sedrizzai cun ina brevetta a tut las mummas e babs de quels loghens che tarmettan lur affons en nossas scolettas e che san buca romontsch, envidond els de far part dil cuors, ed ussa frequentan 14 a Domat e 12 ad Andeer ils cuors stediamein.

Ils cuors cuozan dagl october/november tochen Tschuncheismas, en tut 25 seras e cuostan oz *fr. 25.—*. 1 franc la lecziun ei ensesez buca bia e tonaton fuss ei pli surviu alla caussa, sch'ins savess reducir quei import.

Las ediziuns della Ligia

Il redactur dil *vocabulari sursilvan*, dr. Alexi Decurtins, ei, se-profitond de siu congedi, semess ils 1 settember 1955 cun slontsch e plascher alla lavur de redacziun. El ha igl emprem stuiu controllar e copiar alla maschina las letras A, P, Q, R. Silsuenter ei suandada la redacziun dellas letras S-Z. Cun ils 1 de mars ei l'emprema redacziun de tut ils bustabs stada a riva. Dr. Decurtins semetta ussa cuninagada *all' emprema revisiun* dils bustabs dad A tochen Z, fagend stem oravontut d'ina conseguenza ortografica e nudond las damondas linguisticas aunc buca dil tut sclaridas. Tenor cunvegnientscha ha dr. Schorta de repassar il manuscret per mauns della Commissiun filologica dil DRG. El vegn a far quei il meins de zercladur e fenadur. Il settember duein lu seradunar ils exponents della Surselva per discussionar cun la redacziun e commissiun quels problems e far las propostas per mauns de nossa suprastanza, Aschia fagein nus quen de saver entscheiver alla fin digl onn culla stampa. Il vocabulari pudess lu comparer viaden els 1958.

Dil vocabulari ladin segna dr. J. Pult sco redactur, ha denton buca saviu continuar cun la lavur dapi ch'el ha surpriu ina professura alla scola cantonala. Tochen oz eis ei buca stau pusseivel de survegnir in secund redactur.

Al *vocabulari surmiran* lavuran dr. Ambros Sonder, Zug, e dunna dr. Mena Wüthrich-Grisch, Turitg. Dr. Sonder ha redigiu tochen ussa ils bustabs A, D, E, F, L, N, O e dunna Mena il bustab B. La commissiun per quei vocabulari vegn a seradunar proximamein per fixar definitivamein la fuorma e presentaziun tecnica de quell'ovra e discussionar in pèr midadas d'ortografia, exponidas pli datier en miu rapport dils 1953.

Per il *pledari sutsilvan* ha scolasta Margritta Tönjachen, Donat/Cuera continuau culs excerpts ed ordinau quels duront 2 meins de stad. Scol. sec. *Curo Mani* ha redigiu ils bustabs F, B, G, H, sco emprova ed ei prompts de continuar cun la lavur duront il temps della stad che vegn, sch'igl ei il giavisch della Ligia. Igl ei prevediu de suttametter era quellas emprovas als signurs filologs della commissiun per il vocabulari de Surmir.

En ediziun della Ligia ein compari en quei onn de gestiun:

- C. v. Arx|T. Murk:* Maglia Moster o moura, cumedgia in quatter acts, ladin.
- Arthur Baur:* «Wo steht das Rätoromanische heute?»
- Fankhauser|A. Planta:* Dun da Dieu.
- C. Fry:* Caspar Decurtins 1855—1955, il campion della renaschientscha Romontscha.
- W. Gutmann|G. Deplazes:* La tema de viver, drama en treis acts, sursilvan.
- S. Loringett:* Gian Fontana 1897—1935, plaid de commemoraziun.
- Leza Uffer:* Las poeseias digl Fluri Aloisi Zarn.

La Ligia ha susteniu las suandontas publicaziuns:

- Matthias Bundi:* Tiu cumpogn, quens per la veta pratica, ediziun Romania.
- C. P. Casutt|G. Gadola:* Contribuziun alla sligiazion dil problem puril de muntogna.
- Gian Reto Gieré:* «Die Rechtstellung des Rätoromanischen in der Schweiz». Dissertaziun Turitg.
- Toni Halter:* Culan da Crestaulta, roman prehistoric, stampa separada dil Tschespet, ediziun Romania.
- Jon Pult:* «Lebendiges und gefährdetes Romanentum», editur: igl autur.
- Men Rauch:* Fanzognas da Calögnas, ediziun Chasa Paterna.

Fundaziun Chesa Rumantscha|Casa Romontscha

Ils statuts de quella fundaziun, erigida dalla LR cun in capital de fundaziun de fr. 5000.—, secattan el rapport dils 1954. Quei complex, consistend d'ina casa gronda e d'ina pintga cun sulom e regress che mesira 1869,1 m² cun in sulom de baghegiar de 1648,6 m², ei ve-

gnius cumpraus per la summa de fr. 242 000.—. Per saver dar albiert en Casa gronda allas duas scolettas romontschas de Cuera han ins stuiu far considereivlas midadas. Cun quella caschun ei era vegniu midau il scaldament central de cotgla en in indrez ded ieli. Ils cuosts de quellas midadas ed adattaziuns ein semuntai a varga fr. 70 000.—. Essend sepurschida la caschun de saver vender il terren de baghegiar de 1648,6 m² per in bien prezi, rendan las casas oz 4,5 % dil capital investiu sin fundament de tscheins-casa normals. Quei ei naturalmein memia pauc e lubescha buca de tener en bien stan la casa, de far las reparaturas basigneivlas ed amortisar successivamein la secunda e tiarza hipoteca. Igl intent della Fundaziun Casa Romontscha ei de survir a lungatg e cultura romontscha. La fundaziun vegn a far tut siu pusseivel per saver metter a disposiziun las localitads alla LR per ses biros, magasins ed archiv e per sias scolettas e cuors, sco era allas autras societads romontschas per in tscheins pli moderau. Oz paga la LR il tscheins commercial normal. Ella ei sedrizzata al cantun cul giavisch per in susteniment d'ina gada empau pli de num e vegn era a spluntar tiel marcau de Cuera per in subsidi augmentau.

La Casa Romontscha a Cuera corrispunda ad in vegl giavisch e postulat della LR e della SRR. Nus essan leds e cuntents che quei plan ha seschau realisar ussa en fuorma cuntenteivla. Il casament ei in baghetg solid dal fundament al curmal, cun locals gronds e clars, baghegius avon 90 onns senza spargnar daners, situaus en in dils pli maneivels, ruasseivels e bials quartiers de Cuera.

L'acziun scolettas

Davart l'acziun scolettas dat nossa inspectura dunna Lidia Hauser-Rupp ina survesta da:

1. Las scolettas della Ligia
2. Las scolettas sutsenidas
3. Scolettas e populaziun
4. Ils scolarets
5. Las famiglias dils scolarets de nossas scolettas
6. La qualidad linguistica della scoletta

Sin la fin digl onn de scola vegn ella a far in rapport de mintga scoletta che vegn a vegnir risguardaus el rapport dil parsura 1956.

Davart il quen 1955

De gronda muntada per la Ligia ein *las prestaziuns finanzialas de nossas vischnauncas*.

A. Per intents generals della Ligia

Strusch fundada, pia già ils 1919, ei la Ligia s'adressada a tuttas 116 vischnauncas romontschas cul giavisch de vuler pagar alla Ligia ina «taglia voluntaria» en favur dil romontsch de 5 raps per persuna. Ed onn per onn ha ella repetiu quei giavisch. La gronda part dellas vischnauncas ha pagau stediamein lur contribuziun, aschia che nus havein adina saviu sefundar sil fatg ch'ils mezs della Ligia derivien oravontut dalla confederaziun, dal cantun e da sias vischnauncas.

1954

Pagau	74 vischnauncas	=	63,8 %
buca pagau	42 vischnauncas	=	36,2 %
	<u>116 vischnauncas</u>	=	<u>100 %</u>

1955

Pagau	84 vischnauncas	=	72,4 %
buca pagau	32 vischnauncas	=	27,6 %
	<u>116 vischnauncas</u>	=	<u>100 %</u>

B. Per las scolettas

(mira tabla 4)

Prestaziuns dellas vischnauncas per las scolettas

Tabla 4

Vischnauncas		1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955
Glion	muneida	1000.—	1000.—	1000.—	1000.—	1650.—	1000.—	1000.—	1000.—	1000.—	1000.—	1000.—
	local	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Flem-Vitg	muneida			800.—	800.—	800.—	800.—	800.—	1500.—	1500.—	3000.—	3000.—
	local			x	x	o	o	o	o	o	o	o
Flem-Uaul	local								x	x	x	x
Veulden	muneida							x	x	x	x	200.—
	local							o	o	o	o	o
Tgazzas	muneida		x	x	x	x	x	x	3300.—	1000.—	1000.—	1000.—
	local		x	x	x	x	x	x	x	o	o	o
Tumegl	muneida	x	x	x	x	x	x	x	x	x	200.—	200.—
	local	x	x	x	x	x	o	o	o	o	o	o
Pasqual	muneida	x	x	x	x	x	x	x	x	x	100.—	100.—
	local	x	x	x	x	x	x	x	o	o	o	o
Roten	muneida	x	x	x	x	x	x	x	x	x	200.—	200.—
	local		x	x	x	o	o	o	o	o	o	o
Scharons	muneida	x	x	x	x	x	x	x	x	x	750.—	750.—
	local	x	x	x	x	x	x	x	x	x	o	o
Almen	muneida	x	x	x	x	x	x	x	x	x	400.—	400.—
	local	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Preaz	muneida	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	400.—
	local	x	x	x	x	x	o	o	o	o	o	o
Andeer	muneida	x	x	x	x	x	500.—	500.—	5500.—	500.—	500.—	1000.—
	local	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Ziràn	muneida	x	x	x	x	x	x	150.—	150.—	150.—	300.—	300.—
	local	o	o	o	o	o	o	x	x	o	o	o
Calantgil/ Farrera	muneida	x	x	x	x	x	x	x	x	x	400.—	400.—
	local	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		1000.—	1000.—	1800.—	1800.—	2450.—	2300.—	2450.—	3450.—	4150.—	7850.—	8950.—

o local gratuit davart della vischnaunca
x local buca gratuit

Nossa Nudauna

Alla fin eis ei, ussa che nus havein survegniu in local adattau en Casa Romontscha, suenter 36 onns, tuttina stau pusseivel de drizzar en in archiv della Ligia, ne per duvrar il vegl e venerabel plaid ina *nudauna*. Igl endrizzar ha dau buca pintga lavur ed ei staus pusseivels tras la lavur cumina de tuts ils buns spërts gideivels. Oravontut savein nus grau per igl agid de giuvna *Maria Paul*, che vegn dapi onns en Surmir a far ses studis ded isonzas e lungatg. Ella posseda ina gronda e bellezza collecziun de fotografias de *sia* vallada, sco ella di. — Giuvna Paul ha fatg il plan per l'ordinaziun dil material ed ina cartoteca de quel. Tut ei surveseivel e plazzau en il bi diember de 140 scatlas d'archiv. Ussa vegn lu aunc vitier il grond material de Giachen Conrad permiert de ses 25 onns de parsuradi. Il relasch de dr. Brunies ei ordinaus, il material de Peider Lansel, surdaus alla LR or dal relasch de dunna Bigna Piguet-Lansel, vegn dapresent ordinaus. Aschia vegn l'entira nudauna a secumpletar duront ils 1956.

*Dall' Uniun federalista europea de minoritads nazionalas
e regiuns culturalas. UFEM*

Nus vein rapportau igl onn vargau tgi che quella uniun ei e tgei che ella vul, e che prof. Tönjachen hagi priu part ad ina sesida dil comite central de quella a Leeuwarden sisum la Hollanda.

Quest november vargau ha l'Uniun federalista europea giavischau de vegnir a Cuera ed ha fatg sia sesida della suprastonza centrala cheu en Casa Romontscha. Ei fuvan presents 8 dels che vegnevan da Bulsan (Tirol), da Aix-la-Chapelle (Frontscha), da Rolighed (Dane-marc), da Paris (Frontscha), da Leidag (Scozia), da Triest (Italia) per la Slovenia e da Flensbourg (Germania-Schleswig dil sid). A questa sesida han priu part da nossa vart prof. Tönjachen e vies parsura sco observaders.

La sesida ei stada presidiada cun inschign da cont Matuschka che fuva staus da sias uras specialist dil dretg de minoranzas tier dr. Felix Calonder ell' Aulta Silesia. El ei seregurdaus de Calonder cun veneraziun pil carstgaun e sabi intermediader denter igl element tudestg e silesian, cargaus quella gada cun la pli gronda sensibilitad.

Igl ei stau in plascher d'assister alla discussiun sin ault scalem, de clara concepziun e de spir quitau e carezia per lur tiaras. Las 18 fatschentas ein vegnidas deliberadas dallas 13.30 allas 18.00. La Ligia veva schau pinar ina semplia, buna tscheina grischuna che ha gustau e dau caschun als hosps a bein enqual plaid de laud sin la bellezza de nossa tiara. Canoni Gamper de Bulsan ha scuvretg ils fils de parentella dil Venuost cul Grischun, nudond cun veseivel plascher il fatg che era els appartenevan inagada agl Uestgiu de Cuera. L'Uniun federalista ha giavischau fetg che la LR daventi siu commember associu, senza vusch ed obligaziun, mo cun ina contribuziun annuala per documentar la simpatia ed il sustegn moral per ina organisaziun che scaffescha la basa necessaria per l'existenza era de mintga minoritad culturala.

Ladina orientala

Il II. Congress interromontsch ad Udine

(30 e 31 de fenadur ed 1. d'uost)

Quei «cumin grond» ha giu liug ils 30—31 fenadur ed igl εμπrem d'uost ad Udine. Della Ligia ein stai delegai ils signurs prof. dr. Reto Bezzola della Universitad de Turitg, sco referent al congress; prof. dr. A. Decurtins, Cuera e prof. dr. A. Peer, Winterthur. Delegaziuns han tarmess: La Societad Retoromontscha dr. N. Gaudenz, Cuera, la Romania prof. dr. G. Deplazes, Cuera, l'Uniun dals Grischs dr. Perini, Samedan e prof. dr. Jon Andri Bezzola, scola media, Tavau, la Renania ser Flurin Darms, Trin e scol. sec. Curo Mani, Andeer, l'Uniun Rumantscha da Surmeir insp. G. D. Simeon, Lantsch, l'Uniun de scripturs romontschs scol. sec. Jon Semadeni, Scuol, la Cuminonza Radio Romontsch scol. sec. Cla Biert, Zuoz. Dapli havein nus tarmess ina gruppa folcloristica de costums de cant e sault, otg giuvnas de Domat e duas de Giadina ed in musicant, sco quei ch'ils Furlans vevan giavischau.

Ils cuosts de viadi d'ir e turnar dils delegai de ca. fr. 100.— perin ein i a quen de mintga societad ni dil singul. Della gruppa costumada ha mintgina pagau quels sezza. Leuen ein stai tuts 21 dels hosps della «Società Filologica Friulana».

Il program dil «Convegno internazionale di studi ladini» seigi cheu ual nudaus en sia fuorma originala:

Sabato, 30 luglio:

ore 16 ricevimento dei congressisti nella sala della Provincia, apertura del Congresso, saluto delle Autorità e del Presidente della Società Filologica Friulana, lettura della prima relazione, discussioni, rinfresco, pranzo in comune.

Domenica, 31 luglio:

ore 8.30 partenza per Cividale, visita alle antichità, partenza per Gorizia.

ore 11.30 saluto delle Autorità locali nella sala del Castello di Gorizia, lettura della seconda relazione, discussioni, colazione in comune.

ore 16 partenza per Aquileia, visita alle antichità, pranzo in comune a Udine.

ore 21 spettacolo folcloristico con la partecipazione di gruppi grigionesi, dolomitici e friulani.

Lunedì, 1. agosto:

ore 8.30 partenza per Pordenone, visita ai monumenti e alla pinacoteca.

ore 11 saluto delle Autorità locali nella sala del Consiglio comunale, lettura della terza relazione, discussioni, presentazione degli ordini del giorno, chiusura del Congresso, colazione d'addio.

Ils nos ein turnai da quei congress plein entusiassem per la biala tiara e l'illimitada hospitalidad friulana. In poet scriva: «Lascha cha Ta dia da bella prüma: quist inscunter es stat per mai üna palantada chi ha muantà meis esser fin giò aint illas ragischs. Tü sast bain, las ragischs, quellas bavroulas finezzas chi van giò chafuol aint in nos sögl retic per tscherchar our da quel terratsch antic spaisas e bavrondas sazchaivlas. Ed eu vaiva cret fin uossa cha da tuot quel bös-ch rumantsch d'üna jada saja vanzà be plü üna tschücha bod marscha cun

üna suletta frous-chetta chi viva amo landervia. Uossa schi pensa be che surpraisa per mai da verer cun ajens ögls e dudir cun ajnas uraglias e resentir cun meis ajen cour cha no vain cajo aint il mezdi drets frars ladins da nossa schlattaina, üna pruna. Schi schi, propcha robas da nu crajer, quist pövel Furlan chi'd es desch jadas plü grond co nos pövel rumantsch dal Grischun.»

Quels plaids exprimian fetg bein senn e valeta d'in tal congress per nus Romontschs.

E quella unda de plascher va tras tut ils rapports che ein compari silsunter ella pressa svizzer, taliana e grischuna. Ins veva, legend quels rapports survegniu l'impressiun che leugiu d'aventassi mintga Romantsch in veritabel poet.

En «La Pünt» nr. 7, 1955, anflein nus ina gliesta dellas 40 corrispondenzas a nus contonscheivlas cun il num e datum della gasetta e per part era digl autur.

Nos morts

La suprastanza della LR ha piars uonn treis de ses commembers honoraris.

Monsignor *Benedetg Venzin*,

naschius a Sutcrestas-Selva	13 schaner 1892
ordinaus spiritual a Cuera	22 fenadur 1917
Plevon a Breil	1918—1932
Custos della catedrala	1932—1941
Plevon della catedrala	1933—1938
Plevon della baselgia dil Salvader	1938—1942
Vicari general e decan	1942—1952

Msgr. Venzin ei entraus ils 1942 en nossa suprastanza ed ha fatg part de quella biebein 10 onns. Ils 1951 ha ina schirada sdernau quei um spir possa e fiers el afuns. Pli che 5 liungs onns ha quei criu mal dolent el maguol dil dies turmentau nun interruttamein siu tgierp. Ils 15 d'uost 1955 ha el astgau render sia olma madira al Segner siu Diu. Monsignor Venzin ei staus in commember de premurada collavuraziun, de largia capientscha per ils multifaris problems della Liguria ed in bien e prudent cussegliader els temps de grevas emprovas per quella.

Giachen Conrad, 15 november 1883 fin 21 schaner 1956. Scolas primaras ad Andeer e Cuera. Scola cantonala. Emploiau de posta. Naven dals 1939 adjunct della direcziun. Commember dell'Uniun romontscha de Schons. Iniziant e confundatur della Ligia Romontscha ils 1910. 25 onns parsura de quella. 1944 seretil' el e vegn eligius parsura d'honor. Per ils Romontschs e lur uniuns ei Giachen Conrad daventaus in destadader e curaschus combattant, in grond menader e muossavia. Sut siu parsuradi ei vegniu realisau: La normaziun d'ortografia dil ladin e dil sursilvan; l'ediziun de normas ortograficas e dellas grammaticas Cahannes e Vonmoos; l'entira retscha dils cudischs novs de scola, la renconuschientscha dil romontsch sco lungatg nazional; las acziuns en favur de litteratura, teater, cant, inscripziuns e nomenclatura. Nus savein buca far cunmeins che allegar a quels plaids munglus il sonet dil commember che ha fatg part ussa 20 onns della suprastanza veglia e nova, prof. dr. Rudolf O. Tönjachen:

Giachen Conrad

In memorgia da Giachen Conrad

Avant blers ans, eu d'eira be'n puzlain,
n'ha vis ün larsch, guliv, dretsü, otezzas,
ün larsch, fichand sa tschim' illas clerezzas
d'ün tschêl sublim, sco pür cristal serain.

Davo blers ans, eu d'eira ün giuvnal,
la sort m'ha inrichi d'ün' algordanza
chi mai, mai plü nu croud' in invlidanza:
N'ha vis ün hom, sco'l larsch sü Muot Padnal,

ün hom chi sper seis fasch da minchadi
eir il destin d'ün pövel ha portà,
e quel d'indegna sclavitüd spendrà . . .

Il larsch ais schmers; neir l'hom nu viva plü. —
Ma quai chi per adüna ans collia
ais l'ouvra sia, dals Rumantschs la Lia.

R. T.

Gion Ruduolf Mohr, 18 avrel 1885 fin 12 fevrer 1956. Scola primara a Zernez. Gimnasi a Cuera. Studegiau giurisprudenza a Friburg, Berna e Minca. Practichescha sco advocat a S. Murezi. Redactur della «Engadiner Post» dals 1915—18, suenter dals 1918—35 dil «Rätier» a Cuera. Dapi ils 1935 president dil marcau de Cuera. Com-member dil Cussegl nazional. Entra 1919 sco confundatur della LR ella lavur dil romontsch. 25 onns vicepresident della Ligia. A Berna ha dr. Mohr giu caschun de semetter en cun tut sia peisa e tut sia eloquenza per il manteniment della viarva e cultura romontscha. La Ligia Romontscha veva presentau 1947 ina istanza a Berna per ina augmentaziun digl agid federal. Il Cussegl federal veva proponiu de conceder mo ina pintga part en vesta dils basegns che la LR veva fatg valer. La commissiun de finanzas ed il Cussegl dils cantuns vevan vuschau unanimamein per questa proposta reducida. Il Cussegl nazional veva aunc de tractar la damonda. Cheu leva cuss. naz. Mohr e pren il plaid: Quei che jeu representel cheu ei buca mia proposta. Jeu hai sulettamein per aschia de dir — il sogn duer e l'incumbensa de representar l'istanza della LR agl ault Cussegl federal, la petiziun de 40 000 Romontschs, al liug competent, de suttastrihar e recumandar quella! Dr. Mohr ha fatg quei en ina moda aschi digna e perschuedenta ch'ina unda de simpatia pil Romontsch ei ida tras la sala, quei che ha dau ina dellas pli emperneivlas discussiuns ch'il parlament ha giu enzacu. Igl ei commuentont de leger quels plaids ded ault nivo che muossan la capientscha ed il respect per il combat heroic della pli pintga minoritad helvetica per sia viarva e sia cultura ton periclitada. Ils giavischs della Ligia ein secumpleni — schegie buca dil tut — per gronda part e quei grazia al curaschus, prudent e moderau plaid de cuss. naz. dr. Mohr.

Dils 1950 ei el vegnius tuccaus da nauschas malsognas e da liunga e dira suffrientscha, dalla quala ina leva mort ha deliberau el ils 12 dil fevrer vargau.

Cun quels treis umens ein curdai treis veritabels pegns d'untgida, treis fermas personalitads che han mintgin suenter siu saver e puder contribuin essenzialmein de carschentar la dustonza romontscha.

Ei descha che nus seregurdeien cheu era de *dunna Bigna Pignet-Lansel*, morta cun 56 onns ils 12 de settember 1954 a Turitg. Dunna Bigna, la feglia de Peider Lansel, ei stada onns ed onns sia svelta e perderta assistenta en sia lavur e siu combat per il romontsch. Ella

cun siu um, dr. Piguet, che veva empriu perfetgamein romontsch e cun sia sora, dunna Erica Chable-Lansel, han pertgirau l'ierta spiritala de lur bab e semtgau per la stampa la «Musa Romontscha» edida dalla LR. Dunna Bigna ha luvrau biars onns vid ina grammatica ladin-franzosa e nus vein buna speronza che quella sappi era comparer in gi e prestar in bien survetsch ed ina via pli maneivla a nossa glied giuvna romontscha che vul emprender franzos.

Nos giubilaris

Monsignor *Christianus Caminada*, uestg de Cuera, ha cumpleniu siu 80avel onn ils 6 dil schaner vargau. Duront 20 onns (1921—1941) ha el fatg part de nossa suprastonza. Quella ha astgau retscheiver da contin siu beinponderau cussegl en damondas de lungatg e cultura romontscha. La LR ha tarmess in' adressa de gratulaziun ed engraziament agl aultstimau dignitari per siu 80avel natalezi.

Ils 29 fevrer digl onn basiaast ha nies commember activ della suprastonza, *dr. Rud. O. Tönjachen*, cumpleniu 60 onns. Dr. Tönjachen ei dapi 20 onns suprastont della Ligia ed ha prestau nundumbreivels survetschs a quella cun siu temprau e ponderau plaid e cussegl el ravugl de suprastonza ed en radunonzas. Nus engraziein ad el persuen-ter e havein il giavisch de saver seschar sin siu agid e sia collavur era dacheudenvi.

Consideraziuns finalas

En fatscha al continuont carschament della populaziun tudestga en nossas contradas romontschas, eis ei insumma grev de contonscher e registrar veseivels progress en nossas acziuns romontschas. Sch'ins patratga mo all' attacca d'offensiva de lungatg tudestg, pongi da mintg' ura, gi ed onn, sur las undas dil radio e dasperas allas differentas gasettas illustradas tudestgas de mintg' jamna che van viaden prest ellas davosas casas romontschas, ein nossas acziuns mo ina fleivla e memia mudesta dustonza. Las societads spetgan perquei vess il mument che lur finanzas lubeschan ad ellas ded intensiviar e carschentar lur sforzs. Ellas bassegian vess entochen che, per numnar mo in pugn niev dil program, las undas ultracuortas dattan la pusseivla-

dad de tarmetter mintg' jamna, gie culs onns mintgadi, in program romontsch de silmeins mes' ura viasi ellas valladas dil Grischun romontsch.

Ed aunc ina caussa. Ei marvent' igl «anim grond», per duvrar il plaid preferiu dil bien prof. Cahannes permiert, ded adina puspei du-
mandar «Tgi sa sche nus pudein tener petg a Glion, a Flem, el Plaun, en Tumgliasca, Schons, Alvra e Giadin' aulta ni buc? Nus vein dapi onns detg gie e vein de star tier quei plaid, cuost' ei tgei ch'ei vegli. Nus cedin pér cu la bova jastra va sur nus o. Nus lein lu veramein, sch'ei vess zacu de vegnir adaquella, ina mort de dignitad, sco quei che Natalizio Tagliabue, in linguist talian predi al romontsch en in artechel dils 12 fevrer 1956, comparius ella gasetta della città del Vaticano «L'Osservatore» sut il tetel «Agonia lenta e dignitosa della Quarta lingua nazionale». Tagliabue quenta culla mort dil romontsch en vesta all' Invasiun tudestga. El manegia che in' orientaziun dil Grischun romontsch viers il talian savessi spindrar quel. Nus cartein buc alla mort de nies lungatg. Nus savein ch'il romontsch sa e sto vegnir spindraus, e savein che quei sa daventar mo per atgna forza. Sia sort dependa sulettamein dils Romontschs sezs, dil fatg ch'ei siaran las retschas, ch'ei fuorman ina suletta, ferma dustonza, ch'ei ein uni ellas lingias grondas e sepiardan e sedrovan buc en pintgas divergenzas. Ni il tudestg ni il talian san gidar nus el combat per nossa existenza, auter che moralmein e finanzialmein. De quei agid havein nus astgau far bufatgamein diever ed astgein era far quei dacheudenvi. Nus patertgein alla votaziun per la renconoschientscha dil Romontsch scu lungatg nazional ed al susteniment finansial da confederaziun, cantun, vischnaucas, instituziuns e da singuls. Negin snega nies dretg d'existenza. Cuntrari, tut spetga che nus defendien quel cun tutta de-tschartadad, cul fiug e la perschasiun e la responsablidad che la pertgironza d'in cumineivel bein cultural de quella purtada astga e sto pretender. Luvrein pia vinavon, stedi, cun perseveronza e cun fidonza el spért d'ina unitad romontscha che viva e semuossa di per di.

Cuera, calonda mars 1956.

Il parsura: *S. Loringett*.

Rapport della Romania 1955

Alla sava digl onn 1955 ei compariu il 33avel cudischet ella retscha verda de lectura populara «Nies Tschespet». Il redactor, prof. dr. Gion Deplazes, ha presentau cun quei tom in scriptur contemporan, in giuven e modern, mo buc in nunenconuschent: Leonard Caduff. Sia raquintaziun en fuorma de diari — Vacanzas ad Uaulverd — ha priu en egl il problem: Jester ed indigen. Il giuven autur ei vegnius ad in' autra conclusiun che Muoth e Fontana, el ha schau anflar il Clau d'Uaulverd sia ventira cull' Erna de Turitg.

Pertgei che nus mettein quei fatg litterari all' entrada de nies rapport? Perquei ch'el ei simbolic per il problem ch'occupescha presentamein ils organs della Romania: Co vegn il pievel sursilvan a supportar l'epoca de construcziun che metta sia cultura per 15—20 onns ell' aria currenta d'in vent ch'ei jasters al gener retic?

All' entschatta digl onn 1955 ha il comité de nossa societad discutau in program d'acziun, dil qual in' emprema part ha obteniu l'approbaziun della rad. generala, ils 28 d'uost a Trun. Igl ei vegniu concludiu d'edir cul dec. 1956 in annuari pils affons, in cudischet che fladass atmosfera romontscha ellas olmas giuvenilas pli e pli exponidas alla rueida della tecnica. Plinavon ei ina persuna qualificada vegnida incaricada cul survetsch de propaganda per la casa romontscha.

Alla rad. de delegai della LR ha in plidader della Romania postulau la repartiziun d'in ton dellas subvenziuns — quellas ch'eiin buca ligiadas vid acziuns specialas — a norma della populaziun che las singulas societads representan. Quei modus augmentass considerablamein il sustegn finanziel dellas societads e scaffess la premissa per ina fritgeivla activitad de quellas. Il postulat ei vegnius renviaus culla motivaziun, ch'el periclitassi il program della Ligia.

La rad. della secziun studentica de Gliendisdis-Pastgas a Glion ha tedlau in referat da sgr. dr. Leonard Caduff sur il poet franzos C. F. Ramuz. Essend la publicaziun da A. Baur «Wo steht das Rätoromanische heute»? ual sin meisa en squetsch separau della LR, eis ei stau inevitabel che siu cuntegn daventi igl object d'ina discussiun. Il fazit de quella ei stau ina resoluziun per mauns della Ligia Romontscha.

Da Pastgas ei igl «Ischi» compariu en sia 41avla annada. La redacziun da quei pli vegl organ della Romania stat els mauns de sgr.

prof. dr. G. Gadola. El ha purtau en siu novissim tom in matg variont de prosa belletristica, poesia e tractat historic, tut producziun originala e resch nova da commembers della Romania.

La rad. generala ha giu liug a Trun la davosa dumengia d'uost a caschun della fiasta commemorativa e discuvretga dil monument per Caspar Decurtins. Il referat festiv ha fatg rev. sur can. dr. Carli Fry, il valent biograf dil Liun de Trun.

Ils 8 d'october ha giu liug a Glion ina radunonza consultativa dil comité della Romania cun exponents de Baselia e scola, cun representants dil pueress e dil mistregn e cun umens che stattan davontier ella politica dellas auas. Gl'intent de quella s'entupada ei stau primarmein quel de coordinar ils sforzs pil salvament dils beins spirtals en vesta dell'epoca de conjunctura extraordinaria en Surselva. En secunda lingia ha ella vuliu metter en discussiun la damonda d'in fondo cultural ord l'abundanza dil recav dellas auas. Cull' avertura dellas scolas ei compariu il cudisch de quen pratic «Tiu cumpogn» da Mathias Bundi. Cun quella publicaziun che stat silla stessa lingia culla contabilitad purila da mistral Sialm vul la Romania survir als bassets materials de sia populaziun.

Alla rad. de S. Stiafan a Glion ha sgr. prof. dr. Alexi Decurtins plidau sur «Novs aspects el manteniment dil romontsch». Siu votum ei staus sco quel de L. Caduff en siu diari d'Uaulverd in «gie» curaschus, optimist alla damonda problematica dil temps.

Vella, ils 29 de fevrer 1956.

Il parsura: *Toni Halter*.

47^{avel} rapport presidiel da l'Uniun dals Grischs 1954/55

Zieva avair festagio als 19 december 1954 degnamaing *l'anniversari da 50 ans* — nus vulessans auncha ingrazcher eir sün quaista via a nos commember da suprastanza ed amih, al capo da propaganda, sar dr. Men Gaudenz, per sieu excellent discuors festel scu eir al Cor viril Engiadina ed al Cor mixt da Samedan per lur cooperaziun — avains eir nus inchamino cun novas forzas e curaschi il seguond mez tschientiner da l'Uniun dals Grischs.

La via tres il seguond mez secul nu saregia per nossa societad main crappusa e stantusa cu quella tres il prüm, uschè cha que ho nom da'ns duster cun nossas interas forzas per la chosa rumauntscha e per il mantegnimaint da nossa prüveda lingua e cultura engiadinaisa. Apaina cha nus ans avains miss in streda sün nos nouv chamin as preschainta già ün nouv e grand prievel per nossas meras, e que sun ils differentes progets per las *forzas idraulicas* chi ün bel di stöglan gnir realisos. Nus nun ans sus-chains oppuoner ad üna chosa chi serva per salver l'existenza da nos pövel engiadinais, ma nus vulains esser grats a quels homens chi sun in cas da schoglier il problem economic per nos pajais. Cò nu do que oter cu lavurer maun in maun e tschercher cun tuots mezs da piglier resguard ün sün l'oter. La fùgia da nossa giuventüna our d'pajais nun as po pü tegner sü tuottaffat, ma chi so scha ün u l'oter da noss giuvens nu pudess chatter eir tar las forzas idraulicas sia existenza? Que füss forsa avantagius da preparar già hoz nossa giuventüna in quella direcziun, in organisand cuors per introdür nossa glied i'l mister da l'electricited.

L'agricultura vo in Engiadina incunter a temps viepü greivs, que ais indubitabel, ma che pudains nus fer scha per ex. ün da nos ravarendas ho cussglio ad ün giuven pur chi avaiva sia existenza in sia agricultura e s'avaiva miss a dispusiziun a sia vschinauncha scu commember dal cussagl, da schmetter la paura, da vender la muaglia e da surpiglier ün mister pü lucrativ our d'pajais. Da quaists fos pass dafat davart da noss sgrs. ravarendas nun as stuvess esser in oblig da publicher. Ün simil agir sto in cuntradicziun cun nossas meras e nu sus-chess gnir avaunt. Nossa pü granda mischiun consista

adüna auncha in lavur in pitschen da persuna a persuna e da persvader nos pövel cha be tres lavur instancabla ed ün grand interess per nossa chosa ans pudainsa salver.

In passand pled cun ün u l'oter illas singulas vschinaunchas as survain suvenz la resposta: «Ma nus avains aunch'oter da fer cu da'ns occuper cun il rumauntsch chi nun ans do üngün paun!» Directamaing ais que vaira, ma ün stu as dir: eir scha il rumauntsch nu nudrescha nos pövel schi sun nonobstant ils avantags cha nossa lingua materna ans do fich remarquabels, que ais la facilitated d'imprender otras linguas. L'amur cha nus tuots resentins per nossa bella patria vo maun in maun cun l'amur per sia lingua e cultura causa cha que nu daregia mê ün' Engiadina tudas-cha u d'ün otra lingua, ma bainschi adüna ün' Engiadina rumauntscha.

Be cun buns cussagls nun aise fat, dimpersè nus stuvains da nossa vart pisserer cun tuots mezs d'organiser cuors per noss giuvens purs, als munir culs indrizz ils pü moderns per lavurer la terra uschè razionelmaing cu pussibel. Nus stuvains güder a svaglier l'interess per l'agricultura eir tiers nossas mattas chi pürmemma daun la preferenza ad otras occupaziuns, uschè ch'ün giuven pur ho difficulteds da chatter üna cumpagna per la vita. Quaists problems da grandischma importanza sun degns da gnir stüdgios e ponderos a fuonz da l'intera famiglia rumauntscha. La suprastanza da l'U. d. G. ais grata per mincha bun cussagl chi po gnir realiso.

Eau vules adresser a *mincha cuvih* ün chod appel da's render quint dal grand dovair chi'ns spetta invers nossa chera favella chi ais l'expressiun da nos cour, da lavurer instancabelmaing per il svilup da la chosa rumauntscha e's musser degns dal grand tesor chi ans ais gnieu miss in noss mauns. Quaunts e quaunts conumauns ans invilgian per la bella e sonora lingua chi ans appartegna!

Que nun ais agreabel da stuvair adüna ed adüna darcho render attent la famiglia rumauntscha sün sieus fals, e tuottüna nu poss eau fer damain cu exprimer mia granda melcuntantezza areguard la frequentza da *las predgias rumauntschas*. Zieva üna predgia fich mel frequentada am dumandet il ravarenda scha que ho agieu insè auncha sen da predger in rumauntsch. In üna publicaziun in nos Fögl Ladin giavüschet ün correspondent d'introdür dapü predgias rumauntschas, e scu resposta gnit fat valair, e que cun tuot dret, da frequenter meglder las existentas. A nus Rumauntschs stuvess esser il pled divin

in nossa lingua pü daspera e pü prüvo cu in üna lingua estra. Nossa amur per la lingua rumauntscha dess gnir manifesteda di per di tres fats e na be cun bels plets in occasiun da reuniuns, festas etc.

Eir l'an scuors haun gieu lö a San Murezzan *cuors da rumauntsch* per infaunts da genituors da lingua tudas-cha e per creschieus. Quels sun gniesu bain frequentos e dos dals magisters sar Peter Jehli e sar Mario Gross chi's mettan adüna darcho a dispusiziun per la chosa rumauntscha. L'U. d. G. als vules ingrazcher publicamaing per lur grand' incletta demusseda per la cultivaziun da la lingua indigena. A sun piglios in vista cuors da rumauntsch per creschieus eir in otras vschinaunchas chi gnaregian realisos uschè bod cha l'interess as fo valair. In quaist connex nu vules eau interlascher da fer menziun dal *cuors da rumauntsch per magisters* chi ho gieu lö dals 18 fin als 21 avrigl suot la direcziun da prof. dr. R. O. Tönjachen a Scuol. L'organisaziun avaiva surpiglio e mno tres in möd exemplar la Conferenza generela ladina cun sar magister secundar Rico Vital a la testa. L'infrascrit as chatta in dovair da fer ressortir in quaist' occasiun il bun spiert chi regnet düraunt l'inter cuors e nu vules mancher d'ingrazcher a l'organisaziun ed a la direcziun per lur buna lavur prasteda. Partecipants e giasts haun banduno Scuol fich satisfats da las prestaziuns da noss magisters.

Las *scolinas rumauntschas* pustüt in Engiadin' ota prospereschan cha que ais ün plaschair, uschè cha dapertuot as fo valair maungel da piazza per novs scolarets. Nus vulains gugent sperer cha las singulas vschinaunchas as chattan bainbod illa pusiziun da pudair remedger quaist inconveniaint.

Eir l'an scuors ais gnieu pissero cha vegna miss a dispusiziun a la famiglia rumauntscha *buna litteratura*. Ils prüvos amihs cha nus numnains periodics scu daspera il Fögl Ladin, il Chalender ladin, l'Aviöl, il Dun da Nadel e la Casa paterna güdettan in lur möd a scurnir las lungias sairas d'inviern. La Societed retorumauntscha insembel cun l'U. d. G. publichettan il prüm tom da las ouvas dal valent scriptur rumauntsch, sar ravarenda Schimun Vonmoos, barmör, las ouvas chi sun gnidas missas insembel da l'instancabel cumbattant per nossa chosa rumauntscha, sar rav. dr. h. c. J. U. Gaudenz. In quaist' occasiun vules eau intimer chodamaing als cuvihs da vulair in avegnir intensiver la vendita da nossas ouvas; causa ch'ün cudesch ho pür alura la güsta valur sch'el vain eir let.

Ils *cabarettists rumauntschs* ans allegrettan eir l'an passo cun lur nouv töch «Il dr. Panaglia», chi gnit do dapertuot cun grand success e que grazcha a la preparaziun zuond minuziusa.

La Lia Rumauntscha ho tschernieu üna *cumischiun da chaunt* cun l'incumbenza da s-chaffir bellas chanzuns rumauntschas chi desan gnir missas a dispusiziun a noss cors ed a tuottas societeds chi s'occupan cul chaunt rumauntsch. L'intschess ladin ais rapreschanto in quella cumischiun tres il nouv commember da la cumischiun da chaunt federela, sgr. magister Nuot Vonmoos chi merita nossas gratulaziuns per quaiet' onurificaziun bain meriteda. Il cuntschaint cumponist rumauntsch, sgr. dr. Emil Töndury, ho festagio be d'incuort sieu 75avel anniversari, e l'U. d. G. as permetta da spordscher al giubiler sias pü sinceras gratulaziuns insembel culs megliders ingrazchamaints per sieus grands merits per il svilup dal chaunt rumauntsch.

A s'ho bod l'impreschiun cha l'umanited adonta dals temps gniervus, burrascus ed inquiet cumainza ad incler radschun, in as chattand ils rapreschantants dals differents stedis dafatta sül pü ot plaun per tschercher da s'incler in üna conferenza. Na forsa cha nus Ladins avessans da fer our il sgrubigl d'üna cuntaisa, ma dals 31 lügl a. c. fin als 2 avuost avet lö ad Udine ün congress internaziunel dals stüdis ladins chi füt frequento dals rapreschantants da tuottas cuntredgias inua cha vain discurrieu rumauntsch. Que füt üna manifestaziun da la fraternited traunter tuots preschaints chi gnit inflammeda in möd explosiv. A la LR. tuocha il debit ingrazchamaint per ils preparativs da nos viedi a Vnescha ed i'l Friaul.

Cun ils pü cordiels giavüschs da furtüna e prosperited per nos prüvo rumauntsch

Uniun dals Grischs:
il parsura: *dr. A. Perini.*

Rapport digl parsoura dall' Uniung rumantscha da Turitg

1954/55

Rendond chint dalla lavour duront igl onn passo agl ravogl da nossa Uniung, saia notifitgier tgi vagn tignia:

7 seduttas da soprastanza,

2 radunanzas dall' Uniung: Igl 10 matg ed igl 29 sett. 1954, e la nossa festa annuala digl 13 favrer 1955, la cala nous vagn mano tras siva divers onns puspe parnusez e stgettamaintg an rumantsch. Nous vagn pudia manar se cun agenas forzas en toc teater ed igl Chor Viril Grischun o anramo nossa radunanza cun belas canzungs. Gl'è stada ena plaschevla seira tgi o sottasfatg mintgi partezipant.

Da menziunar fissigl er l'emissiung dalla Televisiung digl 2 december 1954: «Ena vallada sot ava». Suandond agl giaveisch dalla direcziung dalla Televisiung on divers digl noss commembers sa-produtgia an ena scena an rumantsch, tgi è neida trasmessa per l'antier' Europa.

Allas seduttas da soprastanza ò, scu schon onns avant dominia la discussiung sur digl problem: Scu lagnsa nous intimar igl noss commembers da piglier part allas nossas radunanzas? Schi pansagn, tgi aint' igl martgea da Turitg abiteschan passa dumella rumantschs, pudagnsa strousch ancleir, tgi usche pacs cattan la veia tar noss' Uniung. Ed er chels tgi figureschan sen nossas glistas scu commembers, demossan usche pac interess per igl noss fatgs e las nossas radunanzas.

Tge tigna anavos la nossa gliout?

Igl commembers vigls, tgi piglivan pi bot regularmaintg part allas nossas radunanzas en per gronda part betg ple. Duront la ghera e siva chella, forsa er empo faschond la nossa festa annuala ansemen cun igl Chor Viril (par part an tudestg), vagnsa nous pers igl contact cun ples commembers, surtot er cun la Ladinia.

Da trer notiers novs commembers vogl fitg grev. Igl noss giovens rumantschs, tgi vignan giu digl Grischun, cattan darar la veia tar nous. Par part en els, tras la conjuntura tgi rigia, suroccupos. Ultra da chegl en las societats sportivas pi atractivas e absorbeschan blers

giovens. En oter fatg è, tgi la structura digl martgea è siva la ghera samidada fitg. Igl quartiers abitos sacattan alla periferia, damaniera tgi per piglier part ad ena radunanza agl centrum, dovrigl per eir e turnar burmaintg en'oura viada cugl tram. Chegl tigna anavos la gliout, surtot curtgi las societats digls quartiers porschan occasiung avonda da cattar damanevel cumpagneia e recreaziung. Ed arigard igl rumantsch, fogl cun tadlar en'eda agl meis las emissiungs digl radiò! —

Il parsura.

Cumünanza radio rumantsch

Daspö cha las Annalas as restrendschan a cuorts rapports annuals chi dessan spievlar l'actività da las singulas societats chi lavuran a prô da nossa lingua e cultura, pudainsa relatar quia be ils plü essenzials fats da nossa lavur da radio. Ün rapport detaglià cumpara mincha an per sai in stampa.

L'incumbenza principala da nossa Cumünanza ais bain statta eir l'an 1955 quella: Tscherchar da megldrar las emissiuns in nossa lingua. Cuntuot cha nus avain be dudesch emissiuns sairilas da tschinch quarts d'ura l'an, sper las uras d'uffants mensilas, ils preparativs per quellas sun grands e greivs. Intant cha'ls programs da tschellas linguas pon gnir eseguits da glied per mera part specialisada sün la lavur da radio, dimena da professiunists chi sun impiegats dal radio, noss col-lavuraders praistan lur lavur be aint il temp liber. Scha il megldramaint da nossas emissiuns nu progredescha uschè svelto, as sto quintar cun il fat manzunà. Mo tuottüna, ils meglders resultats sun visibels. Sper üna diligiainta cumischiun da programs mettan tants e tants singuls tuot lur forzas a disposiziun da nossa chosa, da maniera cha nus pudain esser fiduoss aint il avegnir.

Quai chi ha surtuot fatschendà l'an passà a nossa suprastanza, fütan ils sforzs per ün meglder retschevimaint da radio in nos chantun. Cun il svilup dals emettuors ad uondas ultracuortas (UUC = UKW) as prepara eir per nus la realisaziun da noss giavüschs. Davo cha nus obtgnettan l'emettur da Ladir, d'eira previs ün tal eir per l'Engiadina bassa, a Tarasp. Per motivs tecnicos as stuvet percunter suspender sia erecziun sün l'an 1956.

Pass a pass cul meglder retschvimaint da radio, crescha percunter eir nossa respunsabilità invers lingua e cultura iertadas. L'inuondaziun da nos territori tras programs esters, v. d. na rumantschs, pudess dvanter ün nouv privel per l'existenza da nossa lingua. Perquai la suprastanza da la Cumünanza radio rumantsch s'ha sentida sforzada ed in dovair da far ils pass bsögnus per inviar üna dustanza cunter quel privel e quai in il sen dad augmantar eventualmaing nossas emissiuns rumantschas, evochand uschè ün cuntrapais chi mitigess l'influenza da la lingua estra. S'inclegia cha la realisaziun d'ün tal project pretenda novs sforzs da nossa vart. Mo quels as faran pajats ed id ais be da sperar cha tuot nos pövel ans sustegna fermamaing.

La radiodiffusiun marcha inavant cul pass rapid da la tecnica moderna. Scha nus nu vulain gnir zappats suot, stuvain nus marchar insembel e tegner pass quant pussibel, uschigliö ans fainsa ün dan chi mâ plü nu sarà da far bun.

Il parsura: *Tista Murk.*

Cuoira, favrer 1956.

Uniun da scriptuors rumantschs

Rapport annual

L'artichel 2 da noss tschantamaints disch, cha l'USR haja in mera da promover la litteratura rumantscha e ch'ella improva d'accumplir quaist dovair in sustgnand economicamaing seis commembers e surleivgiand quattras la lavur dal scriptur. Quai es la vart materiala! E qua eschan nus rivats ün toc inavant. In sia tschantada generala a Trun pigliet l'USR üna resoluziun, illa quala vain constatà cha la litteratura rumantscha nun haja giodü fin hoz l'attenziun meritada e'l sustegn material chi stess in confrunt cun si' importanza pel renaschiment e la defaisa da nossa cultura. La suprastanza gnit inchargiada da far ils pass bsögnus per survgnir ün agüd da la Lia Rumantscha. Quaista decidet da'ns gnir incunter cun ün import annual da 3000 francs chi vegnan scumpartits sco premis litteraris seguaint las normas fixadas aint in ün regulativ, e cun ün import da fr. 500.— per cuvernar las spaisas da la cumischiun litteraria previssa. Illa tschan-

tada dals 26 settember 1954 a Zuoz gnit quaista cumischiun eletta. Ella as cumpuona da las seguintas persunas: dr. G. Deplazes, parsura, Cuaira, Cla Biert, mag. sec., Cuaira, dr. Leonh. Caduff, J. U. Gaudenz, ravarenda, Zernez, G. D. Simeon, insp. scol., Lantsch, Alb. Wihler, rav., Zuoz.

Quaista cumischiun ha prestà fin al di d'hoz üna granda e buna lavur. Per tuotta premura e buna vöglia demuossada merita ella nos ingrazchamaint e nossa arcugnuschentscha. Pernajà stuvain nus appellar a la pazienzcha e la bun' incletta da noss commembers e giavüschar a la cumischiun da restar inavant sül post fin cha la chosa s'ha stabilida. In plü stuvain nus remarchar ch'ingün nun ais bun da far dret a tuot e cha'ls fals sun qua per imprendder.

Premis survgnittan: «*Amuras*», raquints da Cla Biert; «*Sulaglias*», poesias da L. Candinas; «*Rosas e spegnas*» da G. N. Spinaz; «*Israel*», gö biblic dad A. Wihler; «*Culan de Crestaulta*», roman da Toni Halter; «*Il Mastral da la gaglia*», novella da Curo Mani.

In plü gnittan scumpartits amo divers duns d'arcugnuschentscha. La stà passada ha gnü il parsura da l'USR l'onur da rapreschantar noss' uniun al Congress internaziunal dals Ladins ad Udine. Quai es stat ün grand evenimaint. Nus eschan gnüts retschevüts e trattats sco vair frars ed avain eir svesa senti profuondamaing quaista parantella chi s'ha mantgnüda a travers ils tschientiners. Da grandischma valur ais stat il contact persunal cun noss collegas scriptuors furlans. Pür hoz incleg eu inandret perche cha tants Grischuns, impustüt engiadinais, giaivan plü bod giò'l Friaul: els as chattaivan là da chasa, perche quai es l'istessa schlatta chi discuorra l'istessa lingua. La suprastanza as ha permissa da dar man quaist liom e da laschar discuorrer in occasiun da la radunanza generala a Casti ad ün degn rapreschantant dals scriptuors furlans: a sar Chino Ermacora, ün fervent cumbattant per lingua e cultura ladina. Seis pled füt per tuots preschaints ün grand giodimaint.

In plüssas tschantadas ha la suprastanza discutà ün plan d'acziun per l'avegnir. In prüma lingia vules l'USR vivifichar il contact da nos pövel rumantsch cun sia litteratura. Nus prevezain perquai l'organisaziun da sairadas litterarias, prelecziuns per scoulas, referats e l'ediziun d'üna pitschna litteratura per nossa giuvntüna.

Il parsura: *Jon Semadeni*.

SOCIETÀ RETORUMANTSCHA

Rendaquint per l'an 1951

I. QUINT DA GESTIUN

	Entradas	Sortidas
	fr.	fr.
1. <i>Dicziunari rumantsch grischun:</i>		
Subvenziun federala	14 000.—	
Subvenziun chantunala	14 000.—	
Subvenziun tras Lia rumantscha	2 800.—	
Salaris, sgüranza		20 530.26
Chascha da cumpensaziun		439.74
Büro, biblioteca		6 212.33
Administraziun		1 212.75
Telefon		320.30
Fit chapital	1 161.05	
Taxas e contribuziuns		17.20
Diversa		701.—
Stampa DRG		405.60
Cudesch da tarablas, saldo remiss a la Lia rumantscha		1 677.20
2. <i>Annalas</i>		
Stampa e redacziun		3 796.63
Contribuziun Lia Rumantscha	300.—	
Contribuziun chantun Grischun per stampa funtanas da dret	600.—	
Vendita Annalas veglias	106.50	
	<hr/>	<hr/>
	32 967.55	35 313.01
Plü sortidas	2 345.46	
	<hr/>	<hr/>
	35 313.01	35 313.01

II. BILANTSCH

	fr.
1. Fondo Cadonau	20 000.—
2. Fondo Dicziunari	17 248.70
3. Quint schec postal	8 971.92
4. Quint corrent Banca chantunala	8 837.50
5. Mobiglia e biblioteca	1.—
	<u>55 059.12</u>

III. PROUVA

	fr.
Facultà netta 31 december 1951	55 059.12
Facultà netta 31 december 1950	57 404.58
	<u>2 345.46</u>
S-chavd	<u>2 345.46</u>

IV. QUINTS SPECIALS,
Eredis prof. B. Puorger

	fr.	fr.
Saldo 1. schner 1951	4 988.—	
Saldo 31 december 1951		4 988.—
	<u>4 988.—</u>	<u>4 988.—</u>

Quaista summa ais cuntgnüda illa facultà da fr. 55 059.12

Il chaschier: sig. *Gaudenz*

Ils revisuors: sig. *Hcb. Michel*
R. Camenisch

Cuoira, 10 schner 1952.

Rendaquint per l'an 1953

I. QUINT DA GESTIUN

	Entradas fr.	Sortidas fr.
1. <i>Dicziunari rumantsch grischun:</i>		
Subvenziun federala	14 000.—	
Subvenziun chantunala	14 000.—	
Subvenziun tras Lia rumantscha	2 800.—	
Salaris, sgüranza		23 036.60
Chascha da cumpensaziun		519.95
Büro, biblioteca		4 744.81
Administraziun		1 534.25
Telefon		399.65
Fit chapital	1 180.45	
Taxas e contribuziuns		16.95
Diversa		500.95
Contribuziun Confederaziun our dal rechav da la vendita taler festiv	6 250.—	
Miss in reserva		6 250.—
2. <i>Annalas</i>		
Stampa e redacziun		2 118.20
Contribuziun Lia rumantscha	300.—	
Contribuziun chantun Grischun per stampa fun- tanas da dret	200.—	
Vendita Annalas veglias	78.60	
Contribuziun Confederaziun our dal rechav da la vendita taler festiv per publicaziun funtanas da dret	15 000.—	
Miss in reserva		15 000.—
3. <i>Ouvras prof. B. Puorger</i>		
Contribuziun ing. G. Puorger	1 000.—	
Contribuziun Pro Helvetia	1 500.—	
Contribuziun Fondo lotaria chantunal	1 000.—	
Stampa prüm tom		3 935.90
	57 309.05	58 057.26
Plü sortidas	748.21	
	58 057.26	58 057.26

II. BILANTSCH

1. Activas

	fr.
Fondo Cadonau	20 000.—
Fondo Dicziunari	18 033.60
Quint schec postal	3 219.08
Quint corrent Banca chantunala	34 145.—
Mobiglia e biblioteca	1.—
	<u>75 398.68</u>

2. Passivas

	fr.	fr.
Reserva per Dicziunari	6 250.—	
Reserva per funtanas da dret	15 000.—	21 250.—
		<u>54 148.68</u>

III. PROUVA

	fr.
Facultà 31 december 1953	54 148.68
Facultà 31 december 1952	54 896.89
	<u>748.21</u>
	S-chavd

IV. QUINTS SPECIALS

Eredis prof. B. Puorger

	fr.	fr.
Saldo 1. schner 1953	4 988.—	
Contribuziun ing. G. Puorger	1 000.—	
Contribuziun Pro Helvetia	1 500.—	
Contribuziun Fondo lotaria chantunala	1 000.—	
Stampa prüm tom		3 935.90
Saldo 31 december 1953		4 552.10
	<u>8 488.—</u>	<u>8 488.—</u>

Quaist saldo ais cuntgnü illa facultà da fr. 54 148.68

Il chaschier: sig. *Gaudenz*

Ils revisuors: sig. *R. Camenisch*

D. Capaul ad hoc

Cuoira, 24 favrer 1954.

Rendaquint per l'an 1954

I. QUINT DA GESTIUN

	Entradas fr.	Sortidas fr.
1. <i>Dicziunari rumantsch grischun:</i>		
Subvenziun federala	30 000.—	
Subvenziun chantunala	14 000.—	
Subvenziun tras Lia rumantscha	2 800.—	
Salaris, sgüranza		24 655.85
Chascha da cumpensaziun		640.75
Büro, biblioteca		16 544.88
Administraziun		1 587.40
Telefon		310.60
Fit chapital	1 252.45	
Taxas e contribuziuns		11.25
Diversa		767.15
2. <i>Legat dr. Charles Müller, Morges</i>	5 000.—	
3. <i>Ouvras prof. B. Puorger</i>		
Stampa seguond tom		5 053.90
4. <i>Ouvras rav. Schimun Vonmoos</i>		
Contribuziun da la Pro Helvetia	2 000.—	
Contribuziun chantun Grischun	2 000.—	
Spaisas		111.30
In reserva per stampa		4 000.—
5. <i>Annalas</i>		
Stampa e redacziun		3 766.59
Contribuziun Lia rumantscha	300.—	
Contribuziun chantun Grischun per stampa fun- tanas da dret	725.—	
Vendita Annalas veglias	205.50	
Diversa		38.90
	58 282.95	57 488.57
Plü entradas		794.38
	58 282.95	58 282.95

II. BILANTSCH

1. Activas

	fr.
Fondo Cadonau	20 000.—
Fondo Dicziunari	18 439.35
Quint schec postal	7 789.71
Quint corrent Banca chantunala	35 963.—
Mobiglia e biblioteca	1.—
	<u>82 193.06</u>

2. Passivas

	fr.	fr.
Reserva per Dicziunari	6 250.—	
Reserva per funtanas da dret	15 000.—	
Reserva ouvras rav. Schimun Vonmoos	4 000.—	
Reserva excerpts	2 000.—	27 250.—
		<u>54 943.06</u>

III. PROUVA

	fr.
Facultà 31 december 1953	54 148.68
Facultà 31 december 1954	54 943.06
	<u>Augmaint 794.38</u>

IV. QUINTS SPECIALS

Ouvras prof. B. Puorger

	fr.	fr.
Saldo 1. schner 1954	4 552.10	
Stampa seguond tom		5 053.90
Per saldo quint da gestiun	501.80	
	<u>5 053.90</u>	<u>5 053.90</u>

Ouvras rav. Schimun Vonmoos

	fr.	fr.
Contribuziun Pro Helvetia	2 000.—	
Contribuziun chantun Grischun	2 000.—	
Saldo 31 december 1954		4 000.—
	<u>4 000.—</u>	<u>4 000.—</u>

Quaist saldo ais cuntgnü illa facultà da fr. 54 943.06

Il chaschier: sig. *Gaudenz*

Ils revisuors: sig. *R. Camenisch*
D. Capaul

Cuoira, 8 schner 1955.

Regulativ

per mans da la redacziun

1. *Redacziun.* Confuorm a l'art. 6 dals statuts da la SRR da l'an 1937 vain la redacziun da las Annalas eletta da la suprastanza e fa part a quaista ex officio. La suprastanza po nomnar üna cumischiun consultativa cumposta da trais commembers dals differents idioms. Almain ün commember da quaista cumischiun dess far part da la suprastanza.

2. *L'extensiun* maximala da las Annalas vain fixada a quindesch archas. Ellas vegnan in princip divisas in trais parts chi però fuorman ün tom e dessan cumparair a l'istess temp in ün toc.

La *prüma part* chi cumpiglia per regla ses archas (96 paginas) sta a disposiziun da la produenziun litterara nouva.

La *seguonda part* da medemmamaing per regla ses archas ais reservada a lavuors istoricas, linguisticas e folcloristicas (publicaziun da funtanas da dret, collecziuns da proverbis, plets etc.).

La *terza part* nomnada «Cronica» dess dar lö als rapports da la SRR, da la Lia Rumantscha e dad otras societats rumantschas chi giavüschan da far adöver da las Annalas. Ella cumpiglia normalmaing trais archas, da las qualas ün' archa ais reservada pels rapports da la SRR inclusiv DRG. A disposiziun da la Lia Rumantscha e da las otras societats restan ulteriuras duos archas (32 paginas).

La società retorumantscha paja ils cuosts da stampa, liadüra e spediziun per ün volüm fin a maximalmaing 15 archas. In cas specials po il spazi gnir augmantà per ulteriuras paginas o archas tras üna decisiun tratta da la redacziun insembel cul chaschier ed il president da la SRR. Ils cuosts per l'augmaint concess van però a charg da l'autur chi voul dispuoner da dit spazi. La redacziun da las Annalas e la suprastanza pon sustgnair in quaist cas eventualas instanzas da l'autur a la LR, a la Pro Helvetia, al fuond chantunal da lotaria e. u. i. in fuorma da racumandaziun cul böt dad obtgnair subvenziuns extraordinarias.

3. *Extensiuin da las singulas contribuziuns.* Siand il spazi da las Annalas limità sto la SRR as reservar il dret da fixar l'extensiuin maximala da las singulas contribuziuns sün trais archas. Lavuors chi surpassan quaist glim nu das-chan gnir admissas scha'l spazi vain a medem temp giavüschà eir dad oters autuors, obain cha l'autur paja svesch ils cuosts dal surplü. Schi naschan differenzas schi decidan la redacziun insembel cul president ed il chaschier SRR.
4. *Ils manuscrits* per la prüma e seguonda part ston gnir consegnats a la redacziun da las Annalas fin al plü tard ils 1. november. Lavuors entradas plü tard nu rivan plü a temp per gnir resguardadas illas Annalas da quel an. Per contribuziuns per la Cronica ais l'ultim termin ils 15 favrer da l'an seguaint. Quaists termins ston gnir considerats.
5. *Ils manuscrits* consegnats a la redacziun dessan avair *fuorma definitiva* tant regard al cuntegn co a l'ortografia. Correcturas d'autur van a charg da quaist.
6. *Separats.* Per motivs finansials nun ais la SRR in cas da dar separats gratuits. Ella metta però a disposiziun la cumposiziun da las lavuors e dals rapports als autuors da quels per ch'els possan far far ils separats necessaris per lur adöver sün lur agen quint. Quaists separats pon gnir miss in vendita il plü bod trais mais davu la cumparsa dal rel. tom. Ils separats ston portar l'indicaziun cha la lavur ais cumparüda aint illas Annalas. La SRR as reserva il dret da cumprar separats al predschi da stampa.
7. Confuorm a la mera da la Società retorumantscha da mantgnair e promover nos linguach e nossa cultura as tegnan las Annalas per regla vi da las *ortografias ufficialas* dals singuls idioms, facilitand uschè l'adöver dal periodic o da separats eir aint illas scoulas. Texts in idioms locals sun admiss, ma han da gnir declerats sco tals, p. ex.: «pled da Müstair, dialect de Tujetsch» etc.
8. *Finanziaziun.* La finanziaziun da las Annalas as fa tras la SRR, cuschidrand ch'ellas fuorman ün'important' ouvra auxiliara dal DRG e pudiand consequentamaing eir s'inservir da mezs miss a disposiziun da tal. In plü van a prô da la stampa da las Annalas contribuziuns dal stadi, da la Lia Rumantscha ed otras societats scopür da privats.

Scha singulas societats nu pon metter svessa a disposiziun ils mezs necessaris per la stampa da lur rapport annual, surpiglia la SRR ils cuosts relativs per maximal quatter paginas per minch-üna. Separats da singuls rapports annuals van immincha cas a charg da la rel. società, vegnan però stampats davoman ch'els aintran e pon gnir retrats fingià avant la cumparsa da las Annalas.

9. Las Annalas restan sco fin qua *proprietà exclusiva da la SRR*. Ella inchascha ils imports d'abunamaints e per vendita dad Annalas veglias. Ella suletta ais cumpetenta da trar decisiuns in merit quellas e merit lur redacziun e finanziaziun.
10. Quaist reglamaint ais gnü acceptà da la suprastanza da la SRR in sia tschantada dals 27 october 1955 e miss in vigur pels 1. schner 1956.

Il president: *dr. Nicola Gaudenz.*

L'actuar: *Tista Murk.*

Per la redacziun da las Annalas:

Töna Schmid,

dr. Donat Cadruvi.

Commembers da la suprastanza

Dr. N. Gaudenz, president, Cuaira

Dr. Gion Deplazes, vice-president, Cuaira

Tista Murk, actuar, Cuaira

Otto Vital, chaschier, Cuaira

Cussgl. gov. dr. A. Cahannes, Cuaira

Dr. D. Cadruvi, Glion

Dr. G. Caduff, Cuaira

St. Loringett, Cuaira

Dr. A. Maissen, Cuaira

C. Mohr, ing. superiur, Cuaira

Dr. G. Ragaz, Andeer

T. Schmid, inspectur scol., Sent

Dr. St. Sonder, Cuaira

V. Stupan, mag. sec., Landquart

Avis

Ils commembers da la Societed retorumauntscha ar-
tschaivan quaist cudesch in recumpensa da lur contribuziun
da 5 francs. Las Annalas dals ans anteriours paun gnir re-
trattas directamaing dal chaschier. Ellas cuostan dal nr. 1
fin nr. 20 fr. 2.—, dal nr. 21—40 (cun excepziun dals
nr. 23 e 25—29, chi sun exhausts) fr. 3.— e dal nr. 41—68
fr. 5.— l'exempler plus porto. Pajamaints antecipos paun
gnir effectuos tres nos quint da schec postel X 560 Cuaira.
Commembers nouvs sun adüna bainvgnieus e paun s'an-
nuzcher tiers il chaschier da la societad ubain tar la Stam-
paria engiadinaisa Engadin Press S. A., Samedan (quint da
shec postel X 81). Per eviter fals aint ils registers dals com-
members e facilitar la spediziun da las Annalas giavüscha la
stamparia da la vulair comunicher mincha müdeda da do-
micil, titulatura etc.

